

RAADSINFORMATIEBRIEF

17R.00101

Van : College van burgemeester en wethouders
Datum : 21 februari 2017
Portefeuillehouder(s) : wethouder Ten Hagen
Portefeuille(s) : Milieu en Duurzaamheid
Contactpersoon : P. Rood
Tel.nr. : 06 15093258
E-mailadres : rood.p@woerden.nl

17R.00101

Onderwerp:

Projectplan Gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB)

Kennismemen van:

het door ons college vastgestelde projectplan GGB Woerden, waarin het proces van de nadere verkenning en afweging om te komen tot een beleid voor gebiedsgericht grondwaterbeheer in de gemeente Woerden is beschreven.

Inleiding:

De directe aanleiding om met het beleidsinstrument gebiedsgericht grondwaterbeheer aan de slag te gaan, is de grootschalige grondwaterverontreiniging nabij het Defensie-eiland. De gemeente Woerden is gehouden aan de sanering en het beheer van de diepere grondwaterverontreiniging (Fase 3 en 4 van de sanering). De Wasserij CV is gehouden aan de sanering van Fase 1 en 2. In de raadsinformatiebrieven over het Defensie-eiland bent u vaker geïnformeerd over de voortgang en de afspraken over de sanering van de grondwaterverontreiniging afkomstig van het Defensie-eiland. In het raadsvoorstel 2e addendum Defensie-eiland (17R.00100) geven zij aan welke nieuwe afspraken gemaakt zijn; hierin wordt ook het toekomstige GGB aangekondigd als mogelijke oplossing voor fase 3 en 4.

Kernboodschap:

Door het starten van de nadere verkenning GGB worden de voordelen en de inrichting van het grondwaterbeheer van de grondwaterverontreinigingen op hoofdlijnen inzichtelijk in vergelijking tot een gevalsgerichte aanpak. Hierbij is de insteek dat de grondwaterverontreiniging op een integrale en goedkopere wijze wordt beheerd in het spanningsveld tussen ruimtelijke ontwikkelingen en andere ondergrondse (grondwater)functies

Wat is gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB)?

Bij gebiedsgericht grondwaterbeheer gaat de gebiedsbeheerder (in dit geval de gemeente Woerden) uit van het beheer van een groter gebied dan alleen de grondwaterverontreiniging (de gevalsgerichte aanpak). Bij GGB wordt naar het te beheren gebied in zijn geheel gekeken uit oogpunt van bescherming, maar ook uit het oogpunt van benutting en verbetering van het watersysteem en ondergrondse functies. Bij de bescherming staan de gevoelige objecten van het watersysteem zoals drinkwatergebieden en ecologische zones (Natura 2000) centraal. Bij benutting spelen ondergronds gebruik zoals bijvoorbeeld de warmte-koude-opslag of ondergronds bouwen een rol. Binnen het desbetreffende afgebakende gebied mag een bepaalde mate van verontreiniging aanwezig zijn waarbij het de ambitie is om de grondwaterkwaliteit op de langere termijn te verbeteren. Met behulp van langjarige monitoring en beleidsregels worden ondergrondse functies beschermd en de grondwaterkwaliteit bewaakt.

De integrale gebiedsgerichte aanpak van het grondwater sluit aan bij de duurzaamheidsvraagstukken zoals klimaatneutraal Woerden 2030 en bodemdaling.

Financiën:

De kosten voor de nadere verkenning GGB Woerden bedragen € 117.640,-.

Voor 2017 is een budget beschikbaar van € 90.178. Het tekort wordt aangevuld door middel van een aan te vragen subsidie bij de provincie Utrecht. Een belangrijk deel van de kosten voor de nadere verkenning zitten in een op te stellen grondwatermodel. Voor het grondwatermodel kan maximaal €112.500 subsidie worden aangevraagd. Medio april 2017 wordt duidelijk of de subsidie van de provincie Utrecht wordt toegekend. De werkzaamheden voor het grondwatermodel worden niet gestart voordat duidelijk is of de subsidie wordt toegekend.

Mocht de subsidie onverhoopt niet worden toegekend, dan wordt de raad in april 2017 nader geïnformeerd met een stand van zaken en wordt budget gezocht binnen de programmabegroting.

Vervolg:

In de 1^e helft van 2017 wordt een nadere verkenning uitgevoerd die wordt afgesloten met een rapport met een afweging en een advies om GGB verder te implementeren dan wel te kiezen voor een reguliere gevalsgesichte aanpak van de grondwaterverontreinigingen. Een grondwatermodel maakt hier deel van uit.

Medio 2017 wordt uw raad een rapport met advies voorgelegd om een definitief besluit te nemen het GGB-beleid te gaan opstellen.

Bijlagen:

Projectplan GGB, 14 december 2016 (16.023647)

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Projectplan

Projectnaam: Gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden

Ambtelijk opdrachtgever: Floris Bots, teammanager ruimtelijk beleid en projecten.

Bestuurlijk opdrachtgever: het college van B&W, vertegenwoordigd door
Tymon de Weger, wethouder Milieu en duurzaamheid

Projectleider: Peter Rood

Inhoud:

Inleiding

Visie doel en resultaten

Relatie met andere gemeentelijke projecten

Fasering en aanpak

Organisatie en procedures

Kosten en baten

Specifieke plannen

Omgevingsanalyse

Communicatieplan

Risicoparagraaf

Bijlagen:

- Quick scan
- Gemeentescan

Dit projectplan is mede beoordeeld door de consulent(en):

financieel¹:

Rene Engels
14 december 2016

Dit projectplan is goedgekeurd door:

Ambtelijk opdrachtgever:

Floris Bots
14 december 2016

Bestuurlijk opdrachtgever:

Tymon de Weger
14 december 2016

Projectleider:

Peter Rood
14 december 2016

¹ Doorhalen voor zover niet van toepassing

1. Inleiding

1. Historisch bodemverontreinigingen en bescherming van risico's

De gemeente Woerden heeft net als andere gemeenten in Nederland te maken met historische bodemverontreinigingen veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten uit het verleden. Een aantal van deze bodemverontreinigingen heeft zich kunnen verspreiden naar het grondwater zodanig dat deze voor langere tijd daar aanwezig zullen blijven. Ondanks het feit dat er geen directe humane (gebruiks)risico's zijn heeft dit langdurig gevolgen voor ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in de bodem en ondergrond maar ook het gebruik en de bescherming van het grondwater voor bijvoorbeeld de drinkwaterwinning.

2. Gebiedsgericht grondwaterbeheer als goedkoper alternatief

De directe aanleiding voor de gemeente Woerden om het beleidsinstrument gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) aan de slag te gaan is de grondwaterverontreiniging nabij het Defensie eiland. Het Defensie eiland wordt in fases ontwikkeld tot een woningbouwlocatie waarbij de ontwikkelende partij de plicht op zich heeft genomen voor de sanering van de bron(nen) van de verontreinigingen en het geschikt maken van het terrein voor de nieuwe functie (fase 1 en 2). De gemeente Woerden blijft verantwoordelijk voor de sanering en beheersing van de pluim (Fase 3 en 4). De gemeente heeft de plicht om een saneringsaanpak te formuleren voor deze fase van de sanering.

De gemeente Woerden heeft ter voorbereiding op het besluit om te starten met GGB (2014) een quick-scan² en een gemeentescan³ uit laten voeren naar de voordelen en eventuele kansen van gebiedsgericht grondwaterbeheer. De quick-scan is door RoyalHaskoningDHV uitgevoerd in opdracht van de gemeente Woerden met een eerste inzicht in de financiële voordelen van GGB. Uit de conclusie blijkt dat GGB ca. € 1 miljoen goedkoper uitvalt dan de oorspronkelijke budgetraming van € 2,5 miljoen voor een gevalsgerichte aanpak van de pluim defensie eiland. De scan en notitie zijn bijgevoegd. Daarnaast heeft de provincie Utrecht een gemeentescan uitgevoerd waaruit de conclusie blijkt dat GGB kansrijk is op verschillende thema's.

3. Gebiedsgericht grondwaterbeheer faciliteert RO en duurzaam gebruik ondergrond

In de kern van Woerden zijn meer ruimtelijke ontwikkelingen die op stapel staan en er zijn redenen om op een meer integrale wijze het grondwaterbeheer in te richten. De gedachte hierbij is dat de beheersing (sanering) van de pluim effectiever en meer risicogericht kan plaatsvinden, er minder belemmeringen zijn bij ingrepen in de ondergrond en er meer mogelijkheden zijn voor een duurzaam gebruik van de ondergrond. In de gemeente Woerden zijn, naast het Defensie-eiland, meerdere locaties waar het grondwater mogelijk tot grotere diepte is verontreinigd. Daarnaast wordt in de kern van Woerden het diepe grondwater ook voor andere doeleinden benut. Zo zijn er in de kern van Woerden een achttal open warmte koude opslag-systemen (WKO-systemen) in bedrijf en wint OASEN drinkwater uit de winning "Kamerik".

Op 11 maart 2014 heeft het college haar akkoord gegeven aan de startnotitie voor het opstellen van een plan voor gebiedsgericht grondwaterbeheer in Woerden (GGB). Dit projectplan vormt een vervolg en nadere invulling van het project met een stappenplan. Bij het opstellen van dit projectplan is een omgevingsanalyse uitgevoerd met de belangrijkste interne en externe partijen om de actuele vraagstukken, knelpunten en kansen te inventariseren. Op deze wijze geven we een actueel beeld waarbij we ook ingaan op de relaties met andere (toekomstige) projecten binnen het omgevingsbeleid van de gemeente.

² Resultaten quick-scan kostenreductie mogelijkheden bodemsanering Defensie, MD-AF2012xxxx-BO, 14 juni 2012

³ Gemeentescan Gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden, Provincie Utrecht, 18 juli 2013

Wat is gebiedsgericht grondwaterbeheer?

Gebiedsgericht grondwaterbeheer is ontstaan als beleidsinstrument in met name stedelijke gebieden waar grondwaterverontreinigingen dichtbij elkaar liggen en voor lange tijd aanwezig zijn. Deze verontreinigingen liggen met name in de weg waar de ondergrond dynamisch is en er veel (ondergrondse) ruimtelijke ontwikkelingen zijn of waar de bescherming van bijvoorbeeld kwetsbare functies als drinkwatergebieden bedreigd worden door de historische verontreinigingen. De traditionele gevalsgerichte aanpak biedt geen soelaas omdat grondwaterverontreiniging niet goed separaat zijn aan te pakken of omdat de schuldige eigenaar lastig is te bewegen tot een sanering. De gebiedsgerichte aanpak redeneert veel meer vanuit de gebiedscontext en kijkt naar het gehele bodem-watersysteem. Grondwater houdt zich niet aan grenzen en daarmee is een gevalsgerichte aanpak vaak niet effectief voor een groter gebied met meerdere maatschappelijke opgaven. Gebiedsgericht grondwaterbeheer hoeft niet alleen te gaan over grondwaterkwaliteit maar ook over grondwaterkwantiteit. Zoals grondwateroverlast en onderlast waarbij bijvoorbeeld schade ontstaat aan paalfundaties. Door te kijken naar de gebiedsopgaven in relatie tot het grondwater kunnen de dominante thema's worden gekozen waar het gebiedsgericht grondwaterbeheer in dat gebied over gaat. Gebiedsgericht grondwaterbeheer is geen doel op zich en werkt alleen als er knelpunten of kansen zijn in een gebied. Kansen zijn er bijvoorbeeld door functiecombinaties mogelijk te maken als ondergrondse waterberging bij teveel water. Het gebruik van de ondergrond voor bodemenergie waarbij mogelijk de grondwaterverontreiniging door een verhoging van de temperatuur biologisch kan worden afgebroken. Gebiedsgericht grondwaterbeheer is een plan met activiteiten voor de langere termijn.

2. Visie, doelen en resultaten

Visie op gebiedsgericht grondwaterbeheer in Woerden

Zoals eerder gezegd moet er voldoende aanleiding zijn om met gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) aan de slag te gaan. Er moeten knelpunten zijn die door een gebiedsgerichte aanpak van het grondwater op een meer integrale wijze kunnen worden opgelost. Hoewel de eerder uitgevoerde quick-scan en gemeentescan kansen lieten zien leek het ons goed om een snelle actualisatie uit te voeren naar de huidige opgaven in het gebied door middel van een beperkte omgevingsanalyse.

Op basis van een aantal interviews intern binnen de gemeente met projectleiders en beleidsmedewerkers van ruimtelijke projecten, ruimtelijk beleid, riolering en beheer en duurzaamheid hebben we een actueel beeld gekregen van de dominante vraagstukken. Dit hebben we ook gedaan met externe partijen als de provincie Utrecht, drinkwaterbedrijf Oase en specialisten van de omgevingsdienst (ODRU en de RUD).

Op grond van de gesprekken zijn een aantal aspecten en thema's boven komen drijven:

- Het spanningsveld tussen enkele ruimtelijke projecten en de complexe grondwaterverontreinigingen (Defensie eiland en Den Oudsten)
- Grondwaterverontreinigingen en WKO. Hierbij speelt de vergunningverlening bij zowel de open systemen zoals bij het Minkema College als ook de gesloten systemen waarvan de ligging niet of slecht bekend is en deze tot grotere diepte worden aangelegd waarbij kleilagen worden doorboort wat ook weer risico's kan opleveren voor verontreiniging naar diepere lagen.
- De bedreiging van het drinkwatergebied Oase van met name diffuse grondwaterverontreinigingen zoals de diffuse bestrijdingsmiddelen en ziekenhuisafval maar ook de historische grondwaterverontreinigingen van bedrijfslocaties in Woerden waar inmiddels maatregelen tegen genomen worden.

Er zijn meer grondwaterthema's besproken maar bovenstaande zijn zagezegd als echte knelpunten beschouwd waar gebiedsgericht grondwaterbeheer ook oplossingen voor kan aandragen.

Hoe zou GGB Woerden er voor Woerden uit kunnen zien?

In 2018 is er een gebiedsplan met een vastgestelde gebiedsgrens met een maximale topografische begrenzing en een dieptegrens waarbinnen specifieke afspraken en vrijheden gelden voor de combinatie van grondwaterverontreiniging, de ruimtelijke ontwikkelingen die het grondwater raken en ondergrondse infrastructuur waaronder WKO. Binnen deze gebiedsgrens bevindt zich in ieder geval de grondwaterpluim van Defensie eiland. Buiten deze grens geldt het reguliere wettelijk kader van grondwaterverontreiniging en bodemsanering en mag geen grondwaterverontreiniging zich verspreiden. De grens bewaakt ook ongewenste verspreiding naar beschermde objecten zoals de drinkwaterwinning en natura 2000 gebied. Binnen dit vastgestelde gebied is er de mogelijkheid om:

- **een meer risicogerichte aanpak** te hanteren door gebruik te maken van het gebied waarin grondwaterverontreinigingen **goedkoper en efficiënter te beheren** is (gezamenlijk monitoringssysteem en eventuele sanering);
- **grondwaterverontreinigingen af te laten kopen** bij gebiedsbeheerder (de gemeente) wat voor ontwikkelaars aantrekkelijk kan zijn (goedkoper dan gevalsgerichte aanpak en juridische duidelijkheid);
- het gebruik van de ondergrond **wordt goedkoper** doordat er bijvoorbeeld **minder vergunningprocedures** doorlopen hoeven te worden. Dit geldt bijvoorbeeld bij bouwputbemalingen want de grondwaterverontreiniging behoeft niet meer op zijn plek te worden gehouden door dure tegenbemalingen.

De gebiedsgrens wordt formeel vastgesteld door Gemeentelijk bestuur en raad. Tevens zal een aparte procedure worden doorlopen volgens de Wet bodembescherming bij de provincie Utrecht.

Doel:

De gewenste situatie en doel van gebiedsgericht grondwaterbeheer in Woerden is primair:

- Het beheersbaar maken en houden van de pluimverontreiniging in het grondwater nabij Defensie eiland zodanig dat beschermde objecten als de drinkwaterwinning van Oase voldoende beschermd is;
- Een goedkopere en effectievere oplossing voor zowel de pluimsanering van Defensie eiland als ook andere grondwaterverontreinigingen in vergelijking tot de huidige gevalsgerichte aanpak;
- Het effectief faciliteren bij het initiëren van WKO systemen in de ondergrond zodat deze duurzame energievorm blijvend kan worden ingezet en gestimuleerd met heldere vergunningsvoorwaarden;
- Het gebiedsgericht grondwaterbeheer maakt het gemakkelijker om zonder negatieve effecten ondergrondse ingrepen mogelijk te maken waarbij grondwater wordt verplaatst zoals bouwputbemalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- Een goed evenwicht voor het gebruik van de ondergrond als energiebron, de bescherming van kwetsbare (drink)waterwinning en het verbeteren van de grondwaterkwaliteit.
- Mogelijk maken van slimme functiecombinaties in het bodem-watersysteem. Hierbij kan gedacht worden aan de combinatie van grondwaterkwaliteitsverbetering in combinatie met duurzaam gebruik van grondwater.

Resultaten.

Het eindresultaat van het gebiedsgericht grondwaterbeheer laten zich vertalen in de volgende (deel)resultaten:

Wij merken op dat in het project een go no go moment is opgenomen waarbij niet gekozen wordt voor gebiedsgericht grondwaterbeheer omdat de vraagstukken in het reguliere gevalsgerichte kader efficiënter, goedkoper of om andere redenen juist beter aangepakt kunnen worden via bijvoorbeeld de gevalsgerichte aanpak.

Resultaat	Prestatie-indicator (wat wordt gemeten)	Streefwaarde
Verkenning haalbaarheid GGB	Heldere analyse met voldoende informatie om gedragen besluit te nemen voor GGB of alternatief	Rapport geeft een goede afweging tussen GGB en alternatief
Gemaakte afspraken met belanghebbenden om GGB plan op te stellen	Zowel interne als externe partijen staan achter de resultaten van de verkenning GGB	Afspraken zijn vastgelegd in het rapport van de verkenning of in een apart convenant
Grondwatermodel met verspreidingsberekeningen verontreiniging	Actueel grondwatermodel wat risico's kan beheren op verspreiding.	Gebruikers van het grondwater kunnen de beschikking krijgen over het model.
De kosten van GGB zijn op hoofdlijnen inzichtelijk en worden vergeleken met gevalsgerichte aanpak (alternatief)	Raming tegen netto contante waarde.	Uitgangspunt substantieel minder dan € 2,5 miljoen.
Besluit tot opstellen gebiedsplan GGB	Een besluit namens B & W en de goedkeuring van de raad	Een B & W besluit
Opgesteld GGB plan met vastgestelde grens gebied, programma met acties en financiële paragraaf	Een GGB plan wat zowel door het bestuur van de gemeente als door het bevoegd gezag Wbb kan worden vastgesteld	Een besluit van B & W en goedkeuring met besluit bevoegd gezag Wbb
Alternatief : Traditioneel saneringsplan voor beheersing van de pluim.	Vastgesteld saneringsplan inclusief financiële paragraaf.	Plan voldoet aan de wettelijke vereisten.

Randvoorwaarden:

Het project moet aan de volgende randvoorwaarden voldoen:

- Er moet en **zorgvuldig proces** worden doorlopen waarbij de voor- en nadelen van GGB in vergelijking tot het alternatief (gevalsgerichte aanpak) helder wordt zodat er een gedragen besluit kan worden genomen door het bestuur van de gemeente;
- De kosten voor GGB moeten inzichtelijk worden en zullen vergeleken worden met de geraamde kosten voor de gevalsgerichte aanpak. De kosten voor de pluim van de sanering op basis van de gevalsgerichte aanpak zijn ingeschat op 2,5 miljoen (raming 2009). De kosten voor GGB zullen lager moeten zijn. Daarbij ligt de investering voor GGB aan de voorkant.
- De belanghebbenden zowel intern al extern moeten goed worden meegenomen in het proces om te komen tot het besluit om te komen tot GBB. Intern zijn dat afdeling milieu, realisatie en beheer en ruimtelijke ontwikkeling en projecten. Extern zijn dat de provincie Utrecht, het drinkwaterbedrijf, het waterschap en private partijen zoals probleemhebbers van andere diepe grondwaterverontreinigingen, WKO exploitanten en ontwikkelaars van ruimtelijke projecten
- Het bevoegd gezag Wbb, moet haar goedkeuring kunnen geven aan het plan voor GGB dan wel een traditioneel saneringsplan.
- Het op te stellen beleid is passend voor de eerstkomende 20 jaar voor gebruikers van grondwater in het begrensd gebied. Hiertoe moet ook worden ingespeeld op beleid en regelgeving onder de omgevingswet die voor bodem vanaf 2020 van kracht wordt met de aanvullingswet.

De projectscope:

- In de verkenningsfase worden grondwaterverontreinigingen in de gehele gemeente Woerden geïnventariseerd om het gebied te bepalen waar het GGB over zal gaan. Alle dorpskernen van de gemeente komen hierbij aan bod. Deze brede inventarisatie is mede van belang voor de 'warme overdracht' en de consequenties hiervan. Op basis van de huidige inzichten is wel het beeld dat in de stedelijke kern van Woerden de meeste kansen zijn voor GGB
- Het gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden richt zich in eerste instantie op de thema's grondwaterkwaliteit (grondwaterverontreinigingen) en WKO in relatie tot (ondergrondse) ruimtelijke ontwikkelingen. Gebiedsgericht grondwaterbeheer heeft ook raakvlakken met andere grondwatergerelateerde vraagstukken zoals grondwaterkwantiteit (onderlast en overlast) en klimaatadaptatie in relatie tot het grondwater. De relatie met deze vraagstukken wordt in hoofdstuk 3 nader toegelicht.
- De maximale diepte reikt tot het meest diepe (gesloten) WKO systeem in het 2^e watervoerend pakket (ca. 150 meter). Initiatieven op grotere diepte nemen we vooralsnog niet mee omdat deze over het algemeen niet of nauwelijks een relatie hebben met de 1^e watervoerende laag (tot 50 m-mv) waar de grondwaterverontreinigingen aanwezig zijn. Mochten er toch risico's zijn op het 1^e watervoerend pakket dan zal hier op worden ingespeeld.

3. Relatie met andere gemeentelijke projecten

Tijdens de beperkte omgevingsanalyse zijn een aantal gemeentelijke projecten ter sprake gekomen die verband houden met GGB, ondergrond en het grondwatersysteem. Wij bespreken hier kort en hoe de relatie wordt gelegd met het project GGB.

Het GGB past in de meer integrale en duurzame wijze van het beheer van de ondergrond en is een meer toekomstbestendige benadering van het bodem-watersysteem. Dit sluit aan bij andere integrale vraagstukken van de duurzame agenda van Woerden. Er is een stevige ambitie om in 2030 klimaatneutraal zijn en in 2050 een circulaire economie te zijn in samenwerking met de regiogemeenten. Daarnaast is de gemeente bezig samen met stakeholders om een adaptatiestrategie voor bodemdaling te ontwikkelen. Veranderend klimaat heeft nadrukkelijk gevolgen voor de gemeente zoals hevige wateroverlast, extreme droogte of warme perioden en grotere kans op overstroming. Dit zijn vraagstukken en thema's die elkaar versterken, overlappen maar elkaar ook kunnen beperken. Om te illustreren wat de relaties kunnen zijn van deze thema's met gebiedsgericht grondwaterbeheer volgen een aantal voorbeelden.

Project klimaatneutraal Woerden, bodemenergie en GGB

De gemeente Woerden heeft de ambitie en doelstelling om in een 2030 een klimaatneutrale stad te zijn. Het project klimaatneutraal Woerden is in 2016 van start gegaan en heeft een brede scope aan aandachtsgebieden geformuleerd die dit doel dichterbij kunnen brengen. Binnen GGB is het benutten van het grondwater/de ondergrond voor Bodemenergie als hernieuwbare bron een belangrijk issue en draagt daarom bij aan de klimaatneutrale doelstelling. Echter moet er ook zorgvuldig worden omgegaan met de ondergrond en dienen de bodemenergiesystemen elkaar en de grondwaterkwaliteit niet negatief te beïnvloeden. Bovendien moeten bepaalde kleilagen niet worden doorboort in de nabijheid van grondwaterverontreinigingen met het risico op verspreiding. Door specifieke zones aan te wijzen waar dit wel en niet kan zou dit kunnen worden voorkomen.

Bodemdaling en grondwaterstanden in relatie tot GGB

De gemeente Woerden heeft te maken met verzakking en zetting in alle stads- en dorpskernen. Zettingen kunnen schade veroorzaken aan huizen en daarnaast kan er meer wateroverlast ontstaan door het eerder volstromen van straten als gevolg van hevige regenbuien. Hier gaat het om een kwetsbaar evenwicht tussen bodem en water waarbij grondwaterstanden aan de ene kant worden beïnvloed om droge voeten te houden en aan de andere kant weer zettingen ontstaan door o.a.

oxidatie van veenlagen. Hier is dus goede kennis van het bodem-watersysteem van belang om te zoeken naar oplossingen. In het kader van het gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt een grondwatermodel ontwikkeld gericht op het diepere grondwater en de grondwaterverontreinigingen in stadskern van Woerden. Dit grondwatermodel kan worden uitgebreid met het meetnetwerk dat er is van het ondiepe grondwater zodat de zettingsproblematiek in de stadskern van Woerden geïnterpreteerd kan worden.

Ruimtelijke adaptatie en GGB

De vraagstukken als tijdelijke wateroverlast bij hevige buien, extreme droogte en overstromingen die worden opgepakt in het programma ruimtelijke adaptatie hebben ook relaties met het bodem-watersysteem. Er zijn mogelijkheden om water te bufferen in de bodem door opvang via Wadi's en of opvangsystemen. De ondergrond en het watersysteem worden op deze manier beter benut. Hiertoe kan beleid worden opgesteld waarmee rekening kan worden gehouden in de ruimtelijke inrichting.

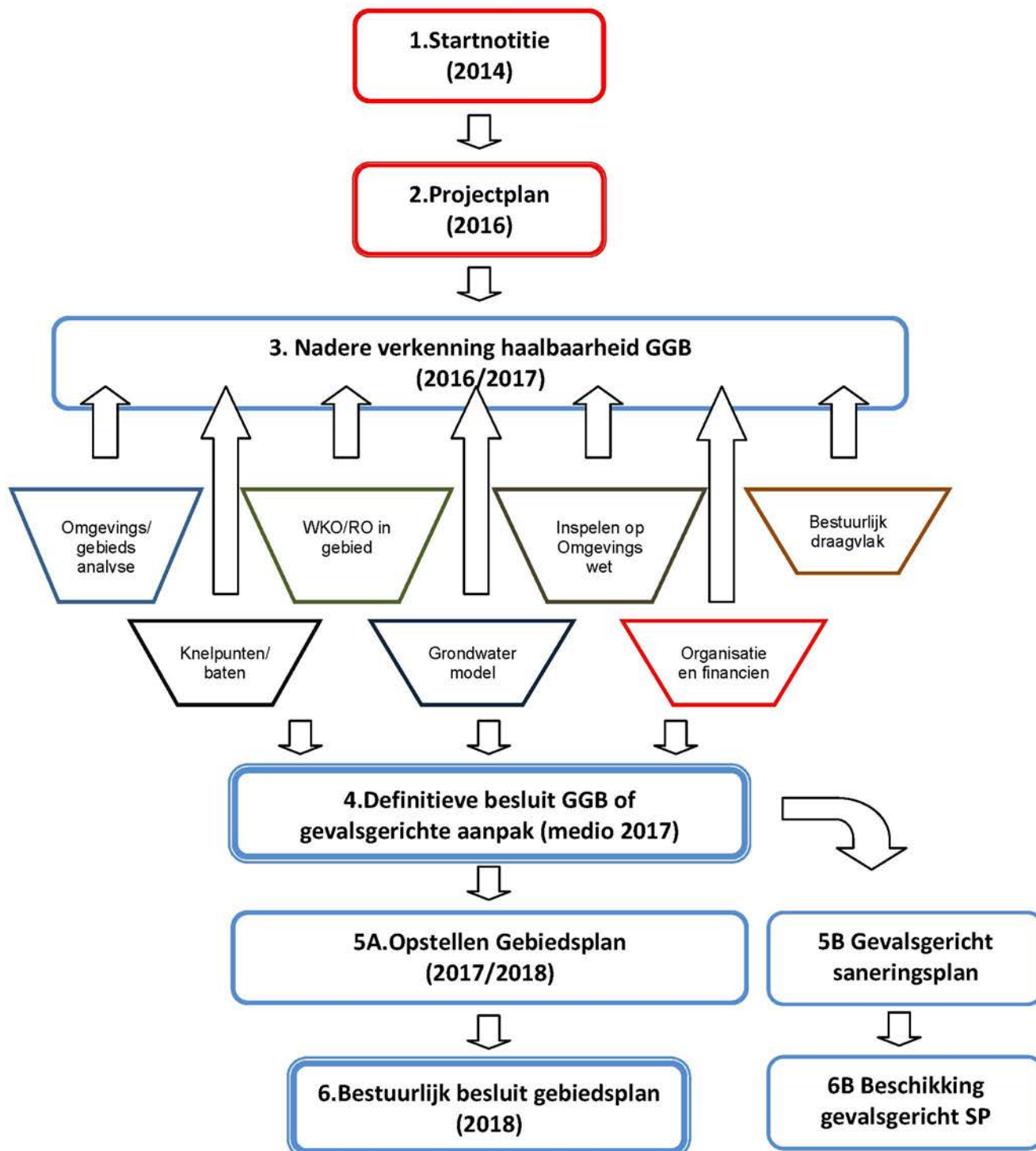
Diepe olie- en gasboring, benutten ondergrond en GGB

Deels op het grondgebied van de gemeente Woerden zijn er plannen van het bedrijf Vermillion om te boren naar olie/gas. Dit stuit op weerstand in de gemeente Woerden. Er heersen zorgen die o.a. te maken heeft met de beelden van Groningen in het achterhoofd. De gemeente Woerden wenst een klimaatneutrale wending te geven aan dit project door de diepe boring in te zetten voor geothermie als een duurzame energiebron. Dit sluit aan bij eerder genoemde benutting van de ondergrond voor duurzame energie maar dit moet echter met een nog grotere zorgvuldigheid plaatsvinden vanwege de zorg om bodemdaling en eventuele contaminatie van grondwaterlagen. Het gebiedsgericht grondwaterbeheer voorziet in bescherming van grondwaterlagen en dus ligt hier een relatie.

Het is duidelijk dat er een samenhang is tussen bovengenoemde thema's en het gebiedsgericht grondwaterbeheer. Die samenhang zal op strategisch niveau gevonden moeten worden. De gemeente Woerden is bezig om een integrale visie op te stellen zodat er geen kansen worden gemist om integrale oplossingen van de grond te krijgen. Beleid en maatregelen moeten op elkaar worden afgestemd. Daarom wordt nu gewerkt aan een overkoepelende visie. De komende maanden wordt deze uitgewerkt waarbij de programmatische gebiedsgericht grondwaterbeheer een onderdeel is hiervan.

4. Fasering en aanpak

Het door te lopen proces voor GGB wordt onderstaand weergegeven in onderstaand figuur 1 en wordt verder ingepast in het gemeentelijke basis stappenplan.

Tabel 1: Gemeentelijk basis stappenplan

Nr.	Benaming fase	Activiteiten	Resultaat	Datum gereed
1.	Startnotitie	Startnotitie is reeds uitgewerkt en vastgesteld in 2014	Ambtelijk en bestuurlijk goedgekeurd	11 maart 2014
2.	Projectplan	<ul style="list-style-type: none"> - Korte omgevingsanalyse en inventarisatie vraagstukken - Financiële onderbouwing project 2016 – 2018 - Opstellen projectplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Doelgericht en financieel onderbouwd projectplan - Goedgekeurd projectplan 	November 2016
3.	Nadere verkenning haalbaarheid GGB en afweging met gevalsgerichte aanpak	<p><i>Deelproject 3A: Gebiedsanalyse</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nadere omgevingsanalyse en gebiedsbepaling - Nader inzicht in knelpunten, baten/ kansen per thema en betrokkene - Produceren kaartmateriaal en analyse op ligging grondwaterverontreinigingen, WKO, RO in kern Woerden - Opstellen grondwatermodel en maken van verspreidingsberekeningen <p><i>Deelproject 3B: Omgevingswet en GGB</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onder welke planfiguur komt GGB straks in de omgevingswet? - Wat betekent overdracht taen en rollen vanuit provincie naar gemeente voor GGB? <p><i>Deelproject 3C: Organisatie + financiën</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verkenning organisatie en financiën. - Bestuurlijk draagvlak bij gemeente en bij betrokken partijen 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedsgrens en thematiek bepaald - Inzicht in de perspectieven en oplossingen GGB - Onderlinge effecten en relaties verontreiniging, WKO en RO - Inzicht in verspreidingsgedrag en risico's - Heldere keuze beleidskader in kader van omgevingswet met rollen en verantwoordelijkheid - Organisatie en financiële onderbouwing helder - Bestuurlijk draagvlak - Conclusie afweging GGB of gevalsgericht 	November 2016 – juni 2017
4.	Besluit GGB of gevalsgericht	<ul style="list-style-type: none"> - Resultaat en afweging met advies naar college van Woerden en de raad - Besluitvorming college en raad 	<ul style="list-style-type: none"> - College en raadsbesluit GGB implementeren of gevalsgericht 	Juli 2017
5.	Gebiedsplan of saneringsplan	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen gebiedsbeheersplan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opgesteld en gedragen Gebiedsplan 	Augustus 2017 - Februari 2018
6.	Besluitvorming Gebiedsplan	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiden college- en raadsbesluit Gebiedsplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Bestuurlijk besluit Woerden 	Februari 2018 – juli 2018

Elke stap wordt afgesloten met een rapportage of een bestuurlijk en ambtelijk besluit.

De verkenningfase (stap 3) is cruciaal voor de definitieve afweging voor de haalbaarheid van gebiedsgericht grondwaterbeheer.

In onderstaande wordt per deelproject in stap 3 nader toegelicht op welke wijze de haalbaarheid van GGB nader wordt verkend. Binnen deze verkenningfase (stap 3) zijn een drietal deelprojecten die parallel gaan lopen.

Stap 3A: Gebiedsanalyse

Omgevingsanalyse, inventarisatie van kansen en knelpunten. Themagericht kaartmateriaal laten zien met het grondwatermodel bepalen of GGB kansrijk is en met welke gebiedsgrens.

Toelichting stap 3A:

De omgevingsanalyse heeft voor een deel al plaatsgevonden bij het opstellen van het projectplan maar zal in de verkenningfase wat meer worden verdiept op de thema's die van belang zijn. Het waterschap zal nader betrokken worden. Elke partij wordt nadrukkelijk gevraagd zijn belang naar voren te brengen. Dit bepaalt samen met de inventarisatie van knelpunten en kansen de kapstok van het GGB in Woerden. De resultaten van het grondwatermodel en het kaartmateriaal bepalen voor een groot deel de gebiedsgrens. Bij voldoende thema's met kansen en knelpunten zal GGB een groter nut en dus een groter voordeel hebben ten opzichte van de gevalsgerichte aanpak.

Stap 3B: Omgevingswet en GGB.

Wordt GGB een programma onder omgevingsvisie? Welke bodemtaken gaan over van provincie naar gemeente, de 'warme overdracht'?

Toelichting stap 3B:

De analyse van de toekomstige omgevingswet moet duidelijk maken in welke vorm GGB een plek krijgt onder de toekomstige omgevingsvisie van de Gemeente Woerden. Is dat op basis de Wbb met gebruikmaking van het overgangsrecht of op basis van de Omgevingswet onder de titel van een programma dan wel geïntegreerd in de (toekomstige) omgevingsvisie van de gemeente.

Relevant hierin is de decentralisatie van bodemtaken van provincie naar gemeente(n) in het kader van de omgevingswet. De provincie Utrecht is op dit moment bezig met het uitvoeren van een pilot 'warme overdracht' aan gemeenten en heeft in overleg Woerden geselecteerd als pilotgemeente juist omdat hier een gebiedsgerichte aanpak wordt overwogen en dat hier nagenoeg alle bodem en grondwaterthema's aan de orde zijn. De provincie zal in een procesvoorstel nader uitwerken wat de route is naar de 'warme overdracht'. De provincie heeft toegezegd om mee te werken aan het produceren van kaartmateriaal wat de gemeente ook nodig heeft in het kader van het project GGB. Dit levert duidelijkheid op welk type taken en verantwoordelijkheden worden overgedragen aan de gemeente en wat voor organisatorische en financiële consequenties dit heeft. Ook hier zal GGB ten opzichte van een gevalsgerichte (reguliere) aanpak worden afgewogen. Opgemerkt wordt dat het project 'warme overdracht' meer behelst dan alleen de grondwater gerelateerde verontreinigingen en bijbehorende taken.

Stap 3C: Organisatie en financiën

Aan GGB is een langdurig beheer verbonden met een beheersorganisatie met jaarlijkse kosten die gedekt moeten zijn.

Toelichting stap 3C: Verkenning inrichting organisatie en het beheer en de financiën voor GGB

GGB gaat over een langere looptijd waarbij er een beheer wordt gevoerd over het grondwater in combinatie met ruimtelijke effecten ondergronds. Het beheer bestaat grotendeels uit monitoring, vergunningverlening in het GGB kader, eventuele afkoop van grondwaterverontreinigingen en indien noodzakelijk extra sanerende maatregelen. Dit beheer moet op (jaarlijkse) kosten worden gezet met een (ambtelijke) beheersorganisatie. Er zijn een aantal vaste kosten en kosten die variabel of op een bepaald risico worden ingeschat. Het budget voor GGB Woerden zal grotendeels uit de gereserveerde (jaarlijkse) middelen komen van de pluimsanering Defensie eiland (het eerdergenoemde jaarlijkse budget van 81.750,-). Daarnaast de afkoop van een enkel/of enkele gevallen plus eventuele bijdrage (subsidie) van de provincie Utrecht. De subsidiemogelijkheid en voorwaarden van de provincie Utrecht zullen in de verkenningsfase verder worden onderzocht zodat daar duidelijkheid over komt bij de definitieve afweging. De financiële voordelen van GGB ten opzichte van een gevalsgerichte aanpak worden op deze manier helder genaakt

De organisatie zal door de partij(en) worden opgezet die over het beheer gaat. In dit geval lijkt dat de gemeente Woerden en kan over de uitvoering afspraken met een uitvoerende partij of partijen dan wel organisatie. In geval van de gemeente Woerden kan dit voor een groot deel bij de omgevingsdienst worden neergelegd maar er zal wel een opdracht gevende en regisserende rol worden verwacht vanuit de gemeente. Het is ook mogelijk dat het beheer vanuit meerdere organisaties wordt gevoerd. Dit wordt dan afgesproken in een overeenkomst.

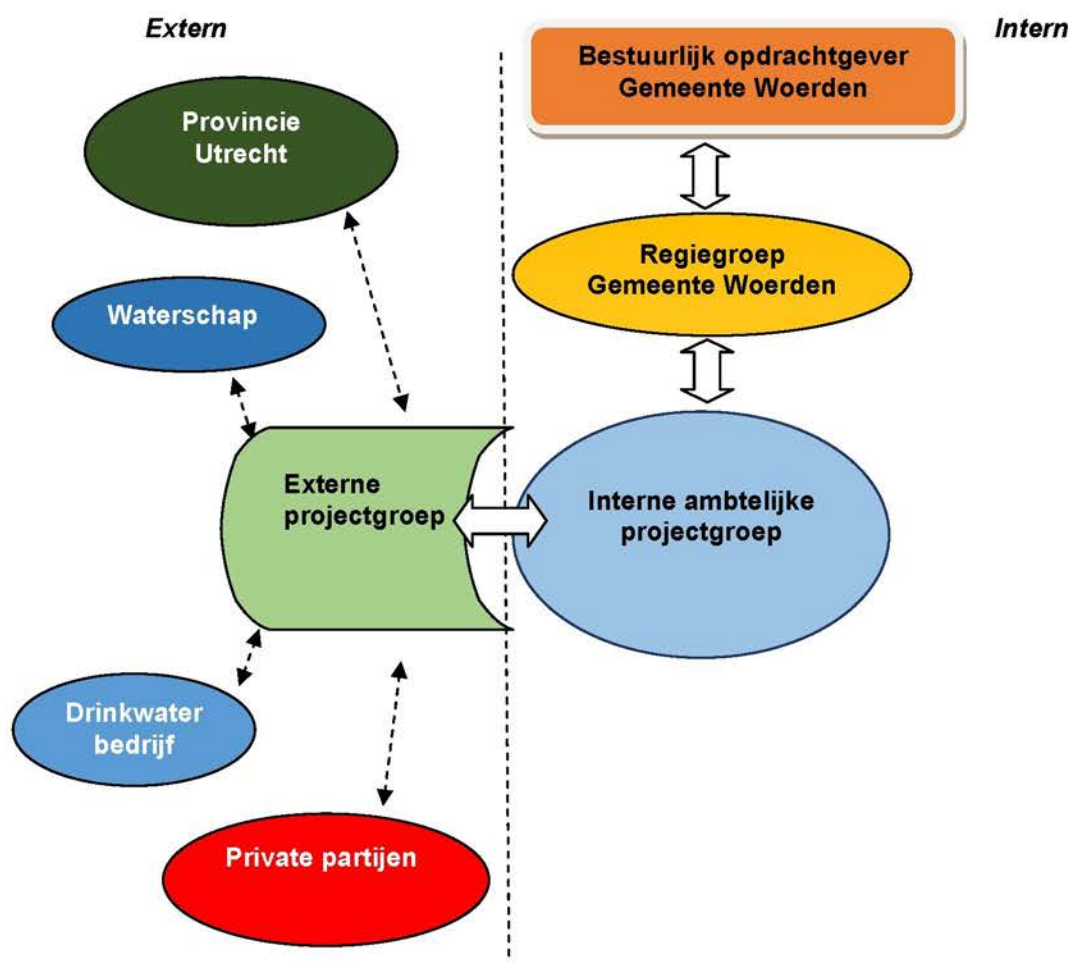
Toelichting stap 4: Resultaat en afweging GGB advies naar college en Raad

Op grond van de gegevens van de nadere verkenning in stap 3 wordt een rapport opgesteld waarin de afweging wordt gemaakt voor de gebiedsgerichte aanpak versus de gevalsgerichte aanpak. Per vraagstuk zal worden afgewogen wat de consequenties zijn voor zowel een gebiedsgerichte als een gevalsgerichte aanpak. Hierbij worden de financiële, juridische en bestuurlijke gevolgen mede inzichtelijk gemaakt. Op grond van deze rapportage wordt een advies opgesteld naar het college om vervolgens een besluit te nemen inclusief een raadsbesluit.

De raad zal via een raadsinformatiebrief en een raadsinformatieavond in januari op de hoogte worden gesteld van het projectplan gebiedsgericht grondwaterbeheer. Dit om de raad zo vroeg mogelijk mee te nemen in het proces en vanwege het complexe karakter. Vervolgens zal er in het voorjaar (april/mei 2017) een nadere raadsinformatieavond worden georganiseerd rond het thema gebiedsgericht grondwaterbeheer waarin de laatste stand van zaken wordt gepresenteerd en de voorbereiding op het advies voor juni 2017 waarin een definitief besluit wordt genomen door het college en de raad.

4. Organisatie en procedures

4.1 Figuur 2 projectomgeving en organisatie intern en extern

De projectomgeving en organisatie

De projectomgeving wordt gekenmerkt door een interne projectorganisatie binnen de gemeente Woerden en externe partijen die belang hebben en/of ambtelijk betrokken zijn of worden bij de verkenning van GGB. De projectorganisatie met zowel interne als externe partijen is te zien in figuur 2. De externe partijen zijn de provincie Utrecht, het waterschap, het drinkwaterbedrijf Oase en private partijen zoals ontwikkelaars en andere initiatiefnemers van ondergrondse ontwikkelingen (WKO e.d.).

Opdrachtgevers	
Tymon de Weger	Milieu en ruimtelijk beleid
Floris Bots	Ambtelijk opdrachtgever

Regiegroep	
Tymon de Weger	Bestuurlijk opdrachtgever
Ivo Ten Hagen	Ruimtelijke projecten en Vastgoed
Floris Bots	Ambtelijk opdrachtgever
Peter Rood	Projectleider

Interne projectgroep (gemeente Woerden)		
Naam	Functie of kennisveld	Organisatie
Peter Rood	Projectleider	Gemeente Woerden
Han de Rijk	Bodem, WKO als adviseur gemeente	ODRU
.....	Bodemjurist	ODRU

Externe projectgroep		
Naam	Functie of kennisveld	Organisatie
Paul van Straaten	Grondwater en drinkwatergebieden	Provincie Utrecht
Roy Samson	Bodemjurist en subsidie verordening	Provincie Utrecht
Arnaud Pasop	Omgevingswet 'pilot warme overdracht'	Provincie Utrecht
Jeroen Kemper	Vergunningverlener bodem	Provincie Utrecht (RUD)
Marloes van der Meer	Vergunningverlener WKO	RUD provincie Utrecht
Nancy de Haas	GIS specialist	ODRU
Arjen Roelandse	Omgevingsmanagement/geohydroloog	Drinkwaterbedrijf Oase
.....	Vergunningverlener grondwateronttrekkingen en lozingen	Waterschap Stichtse Vecht

Regiegroep

In de regiegroep wordt de regelmatig de voortgang van het project besproken zodat er voldoende bestuurlijke aanhaling is bij het project en kunnen bepaalde belangrijke afwegingen en besluiten alvast worden voorgelegd alvorens deze aan het college en in sommige gevallen aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd. In de regiegroep zit Tymon de Weger als verbinding naar het bestuur, Floris Bots als ambtelijk opdrachtgever, Peter Rood als projectleider en Han de Rijk. De regiegroep wordt mogelijk nog aangevuld met een 1 beleidsmedewerker afkomstig uit de afdeling riolering en beheer, ruimtelijk beleid en kennisveld omgevingswet. De keuze van de betreffende beleidsmedewerker wordt nog bepaald.

De betrokken wethouder en ambtelijk opdrachtgever worden bijvoorbeeld betrokken bij:

- keuzes in de verkenningsfase die van belang zijn bij de definitieve afweging voor GGB
- het vaststellen van de gebiedsgrens;
- het bepalen van de haalbaarheid van functiecombinaties;
- het vaststellen van randvoorwaarden voor de gebiedsbeheerder.

Intern binnen de gemeente wordt het project ambtelijk getrokken vanuit het team ruimtelijk beleid en projecten in samenwerking met de omgevingsdienst regio Utrecht (waar de bodemtaak beleidsmatig is ondergebracht), de provincie Utrecht, het waterschap en Oase. Het is hiermee een intern en extern project. Omdat de uitvoeringskosten van GGB voor alleen al de pluim van Defensie-eiland worden geschat op circa €1,5 miljoen is het van belang dat het project de aandacht van het college heeft.

Projectgroep

Het project bestaat uit een interne (ambtelijke) projectgroep namens de gemeente Woerden en externe projectgroep namens de provincie Utrecht, het drinkwaterbedrijf Oase en het waterschap. De interne projectgroep stuurt het project aan. De externe projectgroepleden zijn ondersteunend op de informatie en inhoud. Belangen van de partijen zullen nader worden geïnventariseerd in de verkenningsfase zodat deze volwaardig worden meegenomen bij het opstellen van het gebiedsplan GGB.

De interne projectgroep wordt getrokken door Peter Rood als projectleider die zorgdraagt voor de projectbewaking en verantwoording afdraagt over voortgang, communicatie en financiën van het project. In de projectgroep kunnen op afroep projectleiders van ruimtelijk beleid en projecten aanschuiven bij relevante projecten en raakvlakken die spelen in het gebied dat wordt aangewezen binnen GGB. De projectgroep wordt ondersteund door een projectsecretaris uit de gemeente. De projectgroep heeft regelmatig (minimaal maandelijks) afstemming en overleg.

De projectgroep zal voor specifieke vraagstukken gebruik maken van een extern adviesbureau, zoals bijvoorbeeld bij het opstellen van het grondwatermodel.

4.2 Rollen en bevoegdheden

Binnen de kaders van het projectplan heeft de projectleider het mandaat voor

- inzet van projectmedewerkers
- prioritering van activiteiten
- uitgaven en budgetbeheer
- alle organisatorische zaken die nodig zijn in het project.

Voor de aanbesteding van werkzaamheden wordt de "Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Woerden 2013" gevolgd.

4.3 rapportages

Elke projectfase wordt door de projectleider teruggekoppeld aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever met daarbij een afgewogen voorstel voor het vervolg. In de concept -ontwerpfase wordt het resultaat van elke activiteit teruggekoppeld naar de ambtelijk opdrachtgever. De ambtelijk opdrachtgever ontvangt elk projectgroepverslag in cc. Voor het overige wordt voor de rapportage aangesloten bij de gemeentelijke jaarcyclus (marap in maart en september).

4.4 overige

Door de projectleider en eventueel projectgroepleden wordt deelgenomen aan landelijke bijeenkomsten over GGB. Hier kan dan ervaring worden uitgewisseld met andere gemeenten, provincies en actoren die bezig en betrokken zijn met GGB.

5. Kosten en baten

5.1 Projectkosten 2016 – 2018

In onderstaande tabel zijn voor 2016 tot en met 2018 en per projectstap de totale kosten opgenomen die door interne, externe overige partijen worden gemaakt.

Tabel 2: projectbegroting 2016 – 2018 definitie tot ontwerpfase

Stap en activiteit	kosten intern	Kosten extern	Overige kosten	Totale kosten
Definitiefase				
2016				
1. Startnotitie	nvt			nvt
2. Projectplan en omgevingsanalyse	11022	23800	10000	44822
Totale kosten 2016				44822
Verkenningfase				
2017				
3. Nadere Verkenning Haalbaarheid GGB en grondwatermodel	28040	69600	20000	117640
4. Besluitvorming GGB of gevalsplan	2024			2024
5a Voorbereiding opstellen gebiedsplan	15936	21320		37256
Totale kosten 2017				156920
Ontwerpfase				
2018				
5b Opstellen Gebiedsplan	13280	62000	20000	95280
6. Besluit Gebiedsplan	2656	4080		6736
Totale kosten 2018				102016

De kosten vanaf 2019 zijn globaal jaarlijks ingeschat mede op basis van de gemaakte raming van RoyalHaskoningDHV. Voor 2019 (implementatiefase) zijn de kosten ingeschat op 90.000,-. De jaarlijkse kosten vanaf 2020 tot 2036 worden ingeschat op 80.000,- wat als een gemiddelde wordt beschouwd en waarin ook reserves zitten voor risico ingrepen bij extra sanerende maatregelen. Van belang is dat de gelden die jaarlijks resteren worden overgeheveld omdat de jaarlijkse kosten kunnen fluctueren.

5.2 Budget versus projectkosten

In de gemeentelijke begroting voor 2014 is als meerjarenontwikkeling vanaf 2014 voorzien in een jaarlijks budget voor de pluimsanering van Defensie-eiland van € 81.750,--. Dit bedrag is beschikbaar gesteld als budget voor het gebiedsgericht grondwaterbeheer. In 2014 is gestart met het project GGB via een startnotitie. In tabel 3 zijn de besteedde projectkosten en het budget van 2014 en 2015 zichtbaar gemaakt.

Tabel 3: Projectresultaat in de initiatiefase

Fase	Jaar	Budget	Kosten	Projectsaldo
Initiatiefase	2014	81.750	-16750	+65000
	2015	81.750	-31750	+50000
Totaal				+115.000

Met de wetenschap van het opgebouwde restbudget uit 2014 en 2015 en de beperkte uitgaven in deze jaren is de meerjarenbegroting van juni 2016 aangepast voor 2016, 2017, 2018 en 2019. In tabel 4 is dit zichtbaar gemaakt.

Tabel 4: Jaarlijks budget inclusief overgeheveld budget

Fase	Jaar	Huidig jaarlijks budget	Restant Budget vorige jaar	Totaal jaarlijks budget
Definitiefase	2016	0	115.000	115.000
Verkenningfase	2017	20.000	70.178	90.178
Ontwerpfase	2018	40.000	0	40.000
Implementatiefase	2019	60.000	0	60.000
Beheerfase*	2020-2036	80.000	0	80.000

*jaarlijks budget conform begroting 2016

Met het restbudget van 115.000,- is in juli 2016 gestart met het opstellen van een projectplan GGB. Bij het opstellen van het projectplan is duidelijk geworden dat in de verkenningfase een aantal zaken nader onderzocht moeten worden om een goede afweging te kunnen maken en om vragen te beantwoorden die samenhangen met de komende omgevingswet. Dit betreft met name het opbouwen van een grondwatermodel zodat duidelijk wordt wat de verspreidingsrisico's zijn en de keuze voor de omvang van het gebied. En daarnaast de gevolgen van de 'warme overdracht' van de verantwoordelijkheden en rollen van provincie naar gemeente. Beide vragen om extra onderzoekskosten waarmee in de meerjarenbegroting van juni 2016 (nog) geen rekening is gehouden. In tabel 5 zijn de projectkosten afgezet tegen het beschikbare budget zodat het projectsaldo inzichtelijk wordt.

Tabel 5: Projectkosten afgezet tegen jaarlijks budget met projectsaldo

Fase	Jaar	Totaal budget	Project Kosten	Geraamde kosten	Project saldo	Subsidie**
Definitiefase	2016	115.000	-44822		70.178	
Verkenningfase	2017	90.178	-156920		-66742	112.500
Ontwerpfase	2018	40.000	-102016		-62016	112.500
Implementatiefase	2019	60.000		-90.000	-30000	
Beheerfase*	2020-2036	80.000		-80.000	0	

*jaarlijkse kosten en budget

** Subsidie provincie Utrecht, maximale bedragen zie 5.3

5.3 Opvang van budgettekort in 2017, 2018 en 2019 met subsidieregeling provincie

In 2017, 2018 en 2019 is het budget niet toereikend. In 2017 is wel 90.178 beschikbaar om te kunnen starten met het project. Om het projectbudget over het gehele jaar 2017 dekkend te krijgen wordt een

subsidie aanvraag voorbereid bij de provincie Utrecht specifiek bedoeld voor GGB. De subsidieregeling van de provincie is zowel bedoeld voor de voorbereidingsfase van GGB als voor de verkenning-, ontwerp- en de beheerfase.

Voor de verkenningsfase kan maximaal € 112.500,- worden aangevraagd. Deze subsidie moet worden aangewend voor onderzoek en in dit geval het grondwatermodel. In de projectbegroting is hiervoor inclusief monitoring en projectmanagement ca. € 80.000 voor opgenomen.

Voor het opstellen van het Gebiedsplan in de ontwerpfase kan tevens maximaal 112.500,- subsidie worden aangevraagd. Hiervoor is in totaal € 102.016,- aan kosten opgenomen.

Op basis van gesprekken met de provincie Utrecht is de verwachting dat subsidie wordt toegekend. De exacte hoogte moet nog worden vastgesteld en is afhankelijk van de aanvraag. Hiermee kan het tekort in 2017 en 2018 worden gedekt. In april 2017 wordt besloten over de subsidie toekenning. De subsidie aanvraag moet voor 1 april 2017 worden ingediend.

Voor de implementatie en beheerfase zal in 2018 opnieuw een subsidie aanvraag worden gedaan waarbij de maximale subsidie 225.000 bedraagt.

Mocht de subsidie onverhoopt niet worden toegekend dan zal in april 2017 een stand van zaken worden gegeven en wordt budget gezocht binnen de programmabegroting.

6. Specifieke plannen

6.1 Omgevingsanalyse

Gebruikers van de ondergrond en het grondwater hebben belang bij een goed beheer van deze ondergrond. Gebruikers zijn OASEN voor de drinkwaterwinning, exploitanten van WKO-systemen, organisaties die werkzaamheden uit laten voeren waarbij grondwater onttrokken moet worden zoals aanleg van riolering, tunnels en (parkeer)kelders. Daar waar het beheer van de ondergrond invloed heeft op het freatisch grondwater zijn eigenaren van zettingsgevoelige gebouwen ook belanghebbend. Het waterschap is belanghebbend in verband met het beheer van het oppervlaktewater en het (freatisch) grondwater daarnaast is zij bevoegd gezag voor lozingen (op oppervlaktewater) en onttrekkingen. De provincie is belanghebbend als bevoegd gezag voor bepaalde onttrekkingen de drinkwaterwinning en de Wet Bodembescherming. De gemeente is bevoegd gezag voor lozingen op de bodem en het rioolstelsel.

Op basis van het bovenstaande ligt er een relatie met de uitvoering van het gemeentelijke waterplan. Door middel van een actoren analyse wordt de relatie met en eventuele invloed met andere projecten inzichtelijk gemaakt. Het kan aanleiding zijn meer groepen in de projectgroep te betrekken. Ook wordt dan duidelijk met welk vastgesteld beleid rekening moet worden gehouden.

Zolang de bronsanering en herontwikkeling op het Defensie-eiland loopt is een onderlinge afstemming van belang. De projectleider voor GGB participeert zo nodig in de werkgroep sanering Defensie-eiland. Er wordt in ieder geval goed afgestemd met de gemeentelijk projectleider van de

Voor het opstellen van GGB moet rekening worden gehouden met bestaande, nieuwe wetgeving en beleid op het gebied van water, ruimtelijke ordening en bodem. Het gaat dan onder ander over peilbesluiten, grondwaterbeschermingszones, de gemeentelijke waterplan en structuurvisie en de Wbb-beschikking ernst en spoed van het Defensie-eiland. Om de komende jaren de relatie met andere gemeentelijke plannen scherp te houden is deelname van medewerkers van de teams ruimtelijke plannen en realisatie en beheer in de projectgroep essentieel. Zo kan indien noodzakelijk contact worden gezocht met de projectleiders van gemeentelijke plannen.

6.2 Communicatieplan en participatie

Er wordt geen actief participatie proces opgezet omdat de verwachting is dat het project zich hier niet voor leent. De inhoud is vrij technisch en specifiek en zal niet door burgers worden aangegrepen om hier een actieve bijdrage in te leveren dan wel in te participeren. De omgeving in zijn algemeenheid zal wel worden gehoord indien daar aanleiding voor is en de algemene inspraakmogelijkheden volgens het bestuursrecht worden uiteraard gerespecteerd op het moment dat het gebiedplan wordt vastgesteld.

In de verkenningsfase wordt voor het uitvoeren van de actoren analyse contact gezocht met de verschillende belanghebbenden die te maken kunnen krijgen met GGB.

De raad zal via een raadsinformatiebrief en een raadsinformatieavond in januari op de hoogte worden gesteld van het projectplan gebiedsgericht grondwaterbeheer. Dit om de raad zo vroeg mogelijk mee te nemen in het proces en vanwege het complexe karakter. Vervolgens zal er in het voorjaar (april/mei 2017) een nadere raadsinformatieavond worden georganiseerd rond het thema gebiedsgericht grondwaterbeheer waarin de laatste stand van zaken wordt gepresenteerd en de voorbereiding op het advies voor juni 2017 waarin een definitief besluit wordt genomen door het college en de raad.

6.3 Risico's

Voor uitvoering van het project worden tot nu toe de volgende risico's onderscheiden welke zijn opgenomen in onderstaand tabel 4.

Tabel 4 Projectrisico's en te nemen beheersmaatregelen

Omschrijving	Kans in %	Gevolg (groot, middel, klein)	Te nemen beheersmaatregel	Door wie
Geen of onvoldoende bestuurlijk draagvlak	25	middel	Bestuur goed betrekken bij verkenning en afweging. Vooraf al duidelijke vragen naar belangrijkste afwegingen voor het bestuur.	Projectleider En bestuurlijk opdrachtgever
Meerjarig budget GGB en/of sanering is niet gewaarborgd	40	groot	De jaarlijkse reservering goed regelen. Budgetten goed vast houden en jaarlijks overdragen. Het otale voordeel goed blijven uitdragen	Projectleider en bestuurlijk opdrachtgever
Onvoldoende zicht op toekomstige kosten	25	middel	De voorspelbaarheid van risico's goed modelleren. Meerdere scenario's doorrekenen.	Projectleider
Verloop en resultaat bronsanering loopt niet zoals verwacht	25	Klein	GGB biedt hiervoor het vangnet. Fall back scenario is ingecalculeerd.	Projectleider en adviseur ODRU
De meerjarige looptijd van het project geeft continuïteitsrisico's door wisseling in de samenstelling van de stuurgroep en projectgroep.	25	Klein	Zorgdragen voor een goede documentatie en deels extra tijd inplannen voor info uitwisseling.	Projectleider en project-secretaris

Bijlage 1:

**quick-scan kostenreductie mogelijkheden bodemsanering Defensie,
MD-AF2012xxxx-BO,14 juni 2012**

Bijlage 2:

Gemeentescan Gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden, Provincie Utrecht, 18 juli 2013

in 9.

Gemeente Woerden 12.020820

Registratiedatum: 13/11/2012
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

MEMO

Aan : Gemeente Woerden: mevrouw R. Broekmeulen
Van : Hein Veldmaat en Arno Peekel
Kopie : Milieudienst Noord-West Utrecht
Dossier : BA8311-101-100
Project : Verkenning kostenreductie mogelijkheden bodemopgave Defensie Eiland
Betreft : Resultaten verkenning kostenreductie mogelijkheden bodemsanering Defensie Eiland te Woerden

Ons kenmerk : MD-AF2012xxxx-BO
Datum : 14 juni 2012
Classificatie : Klant vertrouwelijk, geldig t/m 15 juni 2017

Geachte dame/heer,

In de voorliggende memo presenteren wij de resultaten van een de door ons uitgevoerde verkenning scan naar de kostenreductie mogelijkheden voor de beheersingsopgave van de grondwaterverontreiniging afkomstig van het terrein Defensie-eiland te Woerden. Voor de beheersopgave is een saneringsplan opgesteld en beschikt waarvan de kostenraming voor de beheersmaatregelen na sanering van de bronzones een investering van circa 2,5 miljoen euro zijn. Uit onze verkenning hebben wij de een potentiële besparingsoptie gevonden waarmee **ruim 1 miljoen euro bespaard kan worden**.

De besparingsoptie betekend de inzet van een nieuw beleidsmatig instrument welke is verankerd in de Wet bodembescherming en betreft het zogenaamde 'Gebiedsgericht grondwater beheer' (GGGB). In plaats van een actieve beheersing van verspreiding van de grondwaterverontreiniging, wordt nu gekozen voor integralere afweging van inzet van middelen, de aanpak van de verontreinigingsproblematiek t.o.v. de overige ondergrond, bovengrond en grondwater opgave in het gebied. GGGB gaat uit van verantwoord beheer afgestemd op de opgaven en dynamiek van het gebied. Hierbij kan verspreiding toegestaan worden indien er geen risico's voor mens en/of milieu optreden.

Belangrijke informatie bij het behandelen van dit onderwerp is dat men zich er bewust van moet zijn dat saneren in deze situatie niet betekend schoon maken en of verwijderen van de verontreiniging, maar beheersen van de grondwaterverontreiniging opdat deze niet meer verspreid (= lees toeneemt in omvang). De nieuwe oplossingrichting gebruikt geen ander risico kader voor de bepaling van humane en ecologische risico's en deze zullen de ook nu niet mogen optreden. Gesteld wordt dat voor beide opties (bestaand en nieuw) na de bronzone sanering bij huidig en gepland toekomstig gebruik er geen humane en ecologische risico's zijn.

In de memo beschrijven eerst kort de bestaande optie, waarna de werking, aanpak en voordelen van de nieuwe optie beschrijven. Tot slot wordt stil gestaan wat de opgave is om de nieuwe optie gerealiseerd te krijgen.

1 BESCHRIJVING BESTAANDE AANPAK

De huidige aanpak van de bodemverontreiniging is op hoofdlijn als volgt te beschrijven. De voorgenomen uitvoer van de sanering bestaat uit 4 fasen:

Bronaanpak

Fase 1: sanering bovengrond (immobiele verontreinigingen en verontreinigingen minerale olie);

Fase 2: sanering werkgebieden (tot 20 m-mv) mobiele verontreinigingen met vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen (VOCl).

Beheersfase

Fase 3: sanering van de verontreinigingspluim diepere grondwater met VOCl en benzene ten noordwesten van het Defensie-eiland;

Fase 4: sanering verontreinigingspluim diepere grondwater met VOCl ter hoogte van het NS-station Woerden.

In saneringsprocesmatige zin zijn er ook 4 saneringsstappen te onderscheiden:

Bronaanpak

Stap 1: Het saneren van de grondverontreiniging

Stap 2: Het saneren van de brongebieden in het grondwater

Beheersfase

Stap 3: Het stabiel krijgen van omvangstoename van de grote grondwaterverontreinigingspluim

Stap 4: Het monitoren met mogelijk actief blijven beheersen van de omvangstoename en de nazorgorganisatie voor de beheersing in de omgang met de achtergebleven grondwaterverontreiniging

Bereik

Het te behalen saneringsresultaat is het bereiken van een stabiele eindsituatie in de omvangsbeheersing van de grondwaterverontreiniging in 30 jaar, welke mogelijke door actieve vorm van beheer in stand wordt gehouden. Hiernaast zijn de bronnen grotendeels verwijderd en is er een leeflaag aangelegd met een kwaliteit grond die past bij het toekomstig gebruik.

De gemeente Woerden heeft aan haar saneringsverplichting voldaan, maar blijft eigenaar van de grondwaterverontreiniging en is verantwoordelijke voor de nazorg.

Beperkingen

De stabiele eindsituatie van de grondwaterverontreiniging in 30 jaar is een sectoraal bepaald saneringsresultaat. Na de investering in de sanering is de gemeente Woerden niet verlost van de grondwaterverontreiniging maar zal deze als een continue ruimtelijke beperking in de ondergrond aanwezig blijven. Door dat gesteld is in de beschikking dat de pluim stabiel moet zijn, is continue monitoring benodigd en mogen andere initiatieven in de bodem de verontreinigingscontour niet negatief beïnvloeden. De verontreiniging is een continue obstakel voor toekomstige ontwikkelingen en gebruik van de ondergrond. Omgang met deze restverontreiniging is niet gefaciliteerd t.o.v. de dynamiek van het ondergrond gebruik.

2 BESCHRIJVING OPTIE GEBIEDSGERICHT GRONDWATERBEHEER

De optie GGGB grijpt alleen in de beheersfase. Dus de reeds aanbestede en gegunde fasen 1 en 2 vallen buiten de scope van de verkenning en gelden als uitgangspunt. Wat overigens erg goed is want de sanering van de grondverontreinigingen en bronverwijdering in het grondwater zijn een belangrijke basis voor het succesvol kunnen inzetten van GGGB.

GGGB is een beleidsinstrument welke is verankerd in de Wet Bodembescherming en meer toegerust is op de omgang met restverontreinigingen in de dynamische door de ontwikkelingen in de bovengrond en ondergrond centraal te stellen. GGGB is specifiek bedoeld om te gebruiken voor de beheerfase van verontreinigingen in de ondergrond. Gebiedsgericht grondwater beheer beschouwd de verontreinigingsproblematiek op gebiedsniveau en maakt lokale afweging mogelijke t.o.v. van andere opgave in het gebied.

Aangezien de ondergrond situatie van de gemeente relatief complex is en er na de bronaanpak alleen een verspreiding beheersopgave ligt en geen risico's voor de volksgezondheid en milieu meer aanwezig zijn, wordt voldaan aan een aantal belangrijke voorwaarden voor GGGB.

2.1 Waarom gebiedsgericht grondwaterbeheer in Woerden

Een gebiedsgerichte aanpak biedt meer vrijheden en levert kostenvoordeel op

In Woerden wordt de bodemsanering gevalsgericht en sectoraal ingestoken waarbij de pluim stabiel en 'kunstmatig' op zijn plek gehouden moet worden terwijl er allerlei ontwikkelingen plaatsvinden in de ondergrond die dit kunnen tegenwerken, beïnvloeden en die daar maatregelen tegen moeten nemen.

Het gebiedsgericht grondwaterbeheer houdt juist rekening met de ondergrondse ontwikkelingen en biedt veel meer vrijheden ten opzichte van de klassieke gevalsgerichte aanpak. De kerngedachte bij gebiedsgericht grondwaterbeheer is dat er een gebied wordt aangewezen waarbinnen specifieke vrijheden wordt gecreëerd omtrent verspreiding van verontreiniging zonder dat er risico's ontstaan en dat tegelijkertijd ontwikkelingen in de ondergrond zoals WKO's en aanleg van parkeerkelders mogelijk gemaakt worden door specifieke afspraken te maken. De beheersgrens van het gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt zodanig ruim gekozen dat buiten dit gebied geen verspreiding of risico's optreden. Binnen dit beheersgebied worden randvoorwaarden en vooral kansen benut rond het grondwater.

De vrijheden die worden gecreëerd in het aangewezen beheersgebied van het gebiedsgericht grondwaterbeheer zorgen voor een kostenbesparing door meer beheersmatig met de verontreiniging om te gaan (monitoring) en niet elke verontreiniging te willen volgen en te saneren. Monitoring en risicobeheersing vinden alleen plaats aan de randen van het gebied en rondom de kwetsbare objecten.

2.2 Wat is gebiedsgericht grondwaterbeheer?

Wat gebiedsgericht grondwaterbeheer is wordt het best beschreven door de volgend twee quotes te combineren.

Gebiedsgericht grondwaterbeheer is een beleidskader waarin het integraal en duurzaam inrichten van het beheer van het grondwater binnen een begrensde gebied wordt uitgevoerd. En wel zodanig dat activiteiten met grondwater en ingrepen op het grondwater rekening houden met de aanpak

Bron: AgentschapNL

Gebiedsgericht beheer van grondwater staat voor een omslag in denken over tijd, ruimte en reikwijdte van beheer van grondwater in stedelijke gebieden. Deze omslag in denken heeft drie dimensies [3]:

- 1. het gebiedsgerichte element staat voor het niet langer geïsoleerd bekijken*

Bron: Soilpedia.nl

Het gaat om een omslag in de benaderingswijze van de grondwaterverontreinigingsproblematiek. De bestaande aanpak is gebaseerd op de beleidsambitie om historische verontreinigingen te saneren en indien dit niet lukt te beheersen in hun groei, het is een nagenoeg puur sectorale wordt de verontreiniging in eerste

benadering. De nieuwe aanpak instantie alleen benaderd van uit een risicobeheersingsdoel en worden overige inspanningen lokaal en integraal afgewogen.

2.3 Hoe zijn we tot deze conclusie gekomen

De verkenning die wij hebben uitgevoerd was gericht op het zoeken van substantiële kostenbesparingen in de saneringsopgave. Wij gebruiken hiertoe onze ervaringen die we hebben opgedaan in het project Onorthodoxe maatregelen bodemsanering bij binnenstedelijke gebiedsontwikkeling (opdracht van ministerie VROM), deze combineren we met onze kennis van de mogelijkheden die de Crisis en Herstelwet bieden en de actuele ontwikkelingen in wet en regelgeving op het gebied van bodemsanering. De gecombineerde benadering van deze drie componenten hebben herhaaldelijk bewezen tot substantiële kostenbesparingsinzichten te leiden in reeds ver door ontwikkelde bodemsaneringsaanpakken.

Uitgangspunt bij onze verkenning is dat we alleen naar de beheersfase mogen kijken, omdat de bronzone aanpak reeds is aanbesteed en gegund.

Om de beoordeling te kunnen doen hebben wij eerste een technisch inhoudelijke verkenning gedaan in het dossier. Hierbij hebben we grof weg gekeken naar de kwaliteit van de bestaande onderzoeken en saneringsplannen, de kostenramingen, de verontreinigingssituatie, de risicobeoordeling, bodemopbouw, grondwaterstromingsgegevens, bedreigde objecten en omgevingsfactoren.

Met de opgedane kennis over de verontreinigingsopgave i.r.t. de omgevingsopgave hebben we getoetst of er andere benaderings- en/of aanpakscenario's mogelijk zijn die kunnen lijden tot substantiële kostenbesparingen. Aangezien het alleen nog gaat over de beheersfase van achterblijvende grondwaterverontreinigingen zijn de opties tot besparing gelimiteerder en is de beoordeling overzichtelijker.

Uit onze verkenning van het dossier bleek dat reeds uitvoerig door meerdere gerenommeerde adviesbureaus naar de saneringsaanpak en opgave is gekeken. Er zijn goede onderzoeken beschikbaar waarmee de verontreinigingssituatie is bepaald en de gedragingen van de verontreiniging t.o.v. bedreigde objecten in de omgeving in beeld zijn gebracht. Verder is het niet de verwachting dat het optimaliseren van de bestaande saneringsaanpak is niet iets dat tot substantiële kostenbesparingen zal leiden. De bestaande stukken en de kwaliteit daarvan leverden onze een goed uitgangspunt voor de zoektocht naar een andere benaderingswijze die leidt tot gewenste kostenbesparing.

De situatie is op hoofdlijn als volgt te beschrijven. In het grondwater onder en rond de locatie Defensie eiland bevinden zich, na de bronaanpak sanering, twee pluimen met grondwaterverontreinigingen. Deze staan en/of komen mogelijk in tijd technische gezien mogelijk weer met elkaar in contact. De geohydrologische situatie is relatief lastig, maar heeft als voordeel dat het een inzigtgebied (infiltratie) is en dat er slechts beperkte grondwaterstromingssnelheid is. Dit voorkomt enerzijds dat er risico's kunnen optreden aan de oppervlakte en anderzijds dat de verontreiniging snel verspreid. Er zijn geen gevoelige objecten die bedreigd worden door de grondwaterverontreiniging. De sanering van de restverontreiniging na de bronaanpak is primair gericht op tegen gaan van de verdere verspreiding van de verontreiniging. Er zijn na de bronaanpak geen onaanvaardbare risico's meer voor de mens en het milieu. In het centrum gebied en in het specifiek de spoorzone van de gemeente Woerden zijn verschillende ontwikkelingen die hun invloedssfeer in de ondergrond hebben aanstaande en te verwachten. Gedacht moet worden woningbouw, Warmte koude opslag systemen (WKO), grondwateronttrekkingen, ondergrondse infrastructuur en/of gebouwen.

Als we dit als geheel beschouwen en toetsen op de resultaten van het project Onorthodoxe maatregelen bodemsanering bij binnenstedelijke gebiedsontwikkeling (opdracht van ministerie VROM), deze combineren we met onze kennis van de mogelijkheden die de Crisis en Herstelwet wordt direct duidelijke dat het relatief nieuwe beleidsinstrument GGGB tot serieus mogelijkheid voor kostenbesparing in aanmerking komt. Hiernaast hebben we

ook andere opties bekeken, maar gezien de geringe scope namelijk alleen een toets op de beheersfase aanpak en de beschikbaarheid van een 1 op 1 toepasbare oplossing is er maar één kostenbesparingsscenario gevonden.

Om te kunnen bepalen of GGGB een echte optie is, hebben we getoetst of de situatie voldoet aan de randvoorwaarden voor GGGB. Tevens hebben we bepaald wat de stappen voor GGGB in de situatie van de gemeente Woerden zijn. Op basis van onze ervaring bij andere GGGB projecten hebben voor de situatie Defensie eiland Woerden een kosteninschatting opgesteld per de door ons onderscheiden stap voor de uitvoer van dit oplossingsscenario. Deze uitwerking is toegevoegd als bijlage 1.

Bereik

Het te behalen saneringsresultaat is het opzetten van een beheerssysteem voor de achterblijvende grondwaterverontreiniging. Het beheerssysteem is zodanig ingericht dat niet alleen naar de verspreiding van grondwaterverontreiniging wordt gekeken maar naar de aanwezigheid van de verontreiniging in haar omgeving en in relatie tot andere ondergrond en grondwateropgaven. Hierdoor is het een dynamischere oplossingen dan de relatief setorale en statische benadering van het saneringsresultaat stabiele eindsituatie 30 jaar.

Hiernaast zijn net als bij de bestaande aanpak, de bronnen grotendeels verwijderd en is er een leeflaag aangelegd met een kwaliteit grond die past bij het toekomstig gebruik.

De gemeente Woerden heeft ook op deze manier aan haar saneringsverplichting voldaan en blijft ook eigenaar van de grondwaterverontreiniging met de bijbehorende verantwoordelijke voor de nazorg. Belangrijk verschil is dat de nazorg nu gefaciliteerd is in de bredere context van het ondergrond gebruik. De middelen zijn gebruikt voor het organiseren van een systeem dat is afgestemd op de dynamiek van de stad en het ondergrond gebruik.

Hiernaast vinden wij het risico dat in de beheersfase actief moet worden ingegrepen om te blijven voldoen aan de saneringsdoelstelling lager. Dit aangezien het saneringsresultaat niet zo statisch is gedefinieerd als bij de sectorale benadering, maar juist uit gaat van een continu proces van afwegingen van risicobeheersing, maatschappelijke belangen t.o.v. saneringsmaatregelen. Op basis van de huidige beschikbare gegevens en kennis op het gebied van verspreiding is het niet aannemelijk dat op basis van risicobeheersing actieve ingrijpen de komende 100 jaar noodzakelijk zal zijn. Bij de oplossing GGGB hoeft dat dan ook niet. In de situatie van het saneringsresultaat stabiele eindsituatie 30 jaar kan het zo zijn dat op basis van de beschikking actief extra beheersingsmaatregelen getroffen moeten worden om puur en alleen de omvangstoename gestand te doen. Gezien de complexe bodemsituatie en aanwezigheid van puur product, waardoor de kans dat de bronzone aanpak gedeeltelijk niet zal slagen is het risico op het daadwerkelijk bereiken van de arbitraire stabiele eindsituatie eis van 30 jaar niet lukt.

Beperkingen

Bij het inzetten van GGGB is de betrokken inzet van de initiatiefnemer over een langere tijd intensiever. Omdat het een beleid is dat continue inspeelt op de gewijzigde omstandigheden in de ondergrond i.r.t. risico's van de aanwezige grondwaterverontreiniging is de nazorg en/of beheersopgave meer dan een sec toetsende taak.

Kostenbesparing

Ter bepaling van de kostenbesparing hebben wij de kostenramingen gebruikt zijn opgesteld voor verschillende fasen en aanpakken voor de huidige saneringsaanpak. Aangezien wij de voor de gehele beheersfase een andere benaderingswijze kiezen hebben we gebruik gemaakt van het totaal bedrag dat geraamd is voor de fase 3 en 4 van de huidige fase. Hiervoor is ruim 2,5 miljoen euro geraamd. Een grotere nauwkeurigheid dan dit wordt niet nagestreefd in deze opdracht. Voor de bepaling van de kosten voor de GGGB optie hebben we uitvoeringsplan op hoofdlijnen opgesteld en deze op basis van onze ervaring bij andere projecten en expert judgement per fase geraamd. Dit is een relatief grove inschatting vandaar grote bandbreedte in de kosteninschatting. Het doel van deze quick scan is het nagaan of substantiele kostenbesparingsmogelijkheden mogelijk zijn, een dergelijke bandbreedte is daarbij prima bruikbaar.

Uit onze kostenraming voor de GGGB optie blijkt dat deze optie tussen de 600.000 euro en de 1,3 miljoen euro zal gaan kosten. Het verschil met de huidige 2,5 miljoen euro is dermate groot dat gesteld kan worden dat er een substantiële kostenbesparing mogelijk is.

2.4 De opgave

Wat is de opgave voor de gemeente Woerden om de GGGB optie te realiseren? Het GGGB is geen gegeven feit! Om het GGGB geaccepteerd te krijgen moeten een paar belangrijke stappen gerealiseerd worden. De uitdagingen liggen nadrukkelijk niet in de technisch inhoudelijke hoek, maar zijn primair juridisch en procesmatig.

De eerste opgave is het openbreken van de huidige saneringsbeschikking waarin het saneringsresultaat stabiele eindsituatie 30 jaar in is vastgelegd. Hier zijn verschillende mogelijkheden voor, bijvoorbeeld door te stellen dat door de wijzigingen in beleid er nieuwe inzichten en mogelijkheden zijn op basis waarvan het opnieuw beschikken gelegitimeerd wordt.

Hierna dient met het bevoegd gezag in deze de provincie Zuid-Holland overeenstemming worde bereikt over de geschiktheid van het instrument GGGB voor de beheersing van de risico's van de resterende grondwaterverontreinigingen.

Voor beide stappen geld ons inziens dat het uiteindelijk altijd zal moeten neerkomen op bestuurlijke wil. Het is juridisch mogelijk, maar te vaak zien we dat het op ambtelijk inhoudelijk niveau niet lukt om dergelijke nieuwe en beleidsmatige oplossingen te kiezen. Dit proces is nadrukkelijk één van de belangrijkste conclusies uit het project onorthodoxe maatregelen bodem bij binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen geweest. De mogelijkheden om kosteneffectieve manieren van saneren en lokale afweging t.o.v. andere maatschappelijke opgaven zijn juridisch wel aanwezig maar worden doorgaans niet benut omdat het vast loopt in knelpunten in het ambtelijke apparaat en het te vaak te technisch inhoudelijk i.p.v. proces- en beleidsmatig benaderd wordt.

In dit proces kunt u geholpen worden door verschillende initiatieven die op het moment spelen rond de landelijke beleids- en regelgevingstransitie of in uiterste gevallen door de inzet van de Crisis en herstelwet. Ons inziens is dit allemaal niet nodig en wij verwachten dat de Provincie Zuid-Holland juist heel welwillend t.o.v. deze aanpak staat omdat men die zelf steeds meer voorstaat.

Op het moment dat de ruimte is gecreëerd bestaan er primair uitdagingen om het groter en intergraler te maken. GGGB kan simpel van uit de beheersopgave van alleen de grondwaterverontreinigingen worden opgezet, maar kan ook breder met ander grondwater en ondergrond opgaven worden uitgewerkt, zoals:

- Duidelijke kaders voor het ondergrond cq grondwater gebruik kunnen worden gecreëerd, waardoor soepel en eenduidige vergunning verlening georganiseerd kan worden (relatie Omgevingswet);
- Afweging om duurzaam gebruik van de ondergrond te borgen gefaciliteerd worden;
- De mate waarin praktische zaken geregeld worden voor projecten die in de toekomst te maken zullen krijgen met de grondwaterverontreinigingen. Zoals eenduidige meldingsprocedures en omgangvoorwaarden, etc.

De projectmatige basis voor de aanpak is uitgewerkt in bijlage 1 "Stappen plan gebiedsgericht grondwaterbeheer".

BIJLAGE 1 STAPPENPLAN GEBIEDSGERICHT GRONDWATERBEHEER WOERDEN

1. Aanleiding

Eind 2008 heeft de Woerdense gemeenteraad ingestemd met de gunning van de sanering en herontwikkeling van het Defensie-eiland. In mei 2009 is een ontwikkelovereenkomst een saneringsovereenkomst en een basisovereenkomst parkeergarage getekend.

Voor de sanering is een saneringsplan en beschikking afgegeven. In grote lijnen luidt de saneringsdoelstelling het doelmatig verwijderen van de bron en het zodanig saneren van het grondwater dat er een stabiele eindsituatie wordt bereikt. Er bevinden zich een tweetal grote pluimen in het geval.

De gemeente heeft DHV gevraagd om te zoeken naar kostenoptimalisatie van de aanpak van de sanering door gebruik te maken van de beleidsruimte die het huidige wettelijke kader biedt. Hierbij zal specifiek gebruik worden gemaakt van gebiedsgericht grondwaterbeheer.

2. Criteria gebiedsgericht grondwaterbeheer vanuit de (gewijzigde) Wbb

Het voorstel tot wijziging van de Wet bodembescherming die de gebiedsgerichte aanpak van de verontreiniging in het diepere grondwater regelt (kamerstuk 32712) dat in januari 2012 in de kamer is behandeld en dat eind 2012 van kracht wordt, heeft criteria opgesteld over te gaan tot gebiedsgericht grondwaterbeheer. Het moet gaan om gevallen van verontreiniging die zodanig gemengd zijn of gemengd kunnen raken dat deze gevallen voor de toepassing van de Wbb niet zijn af te bakenen. Daarbij moet aan tenminste één van de volgende criteria worden voldaan:

1. wenselijk geachte ruimtelijke ontwikkelingen en andere plannen voor ontwikkeling van het gebied worden belemmerd,
2. het treffen van maatregelen ter voorkoming van verspreiding van verontreiniging buiten het gebied dreigt achterwege te blijven of kan niet op doelmatige of kosteneffectieve wijze plaatsvinden, of;
3. andere bijzondere omstandigheden maken een gebiedsgerichte aanpak wenselijk.

Het laatste criterium betreft een vangnet voor gevallen die door beide andere criteria niet worden bestreken.

De situatie in Woerden past prima in een van de genoemde criteria. Er is sprake van meerdere gevallen van bodemverontreiniging die niet los van elkaar zijn te zien en die invloed hebben op de wenselijk geachte ruimtelijke ontwikkeling.

3. Gebiedsgericht grondwaterbeheer opzetten is een project met meerdere actoren

Om genoemde vrijheden en specifieke afspraken binnen een aangewezen gebied te maken zal in een project met de belanghebbenden en vergunningverleners een gebiedbeheersplan worden opgesteld. Daarbij moet gedacht worden aan een afgevaardigde van de gemeente (vanuit de ontwikkeling), de milieudienst Noord-West Utrecht, de provincie Utrecht (bevoegd gezag Wbb) en eventueel het waterschap en het drinkwaterbedrijf. In het project worden de organisatorische, technische, juridische en financiële randvoorwaarden vastgesteld als input voor het gebiedbeheersplan. De volgende concrete vragen worden verkend zoals:

- Wat is precies de gebiedsgrens?
- Welke vrijheden worden precies geregeld binnen deze grens (welke thema's)
- Wie wordt gebiedsbeheerder (gemeente, provincie, waterschap)
- Wat zijn de grenswaarden op de grens van het gebied
- Wat zijn de uitvoeringstaken en hoe ziet de beheersing van het systeem eruit?
- Wat zijn de kosten over de gehele beheersperiode?

Deze vragen worden in de projectgroep beantwoord waarbij afgevaardigde van de verschillende actoren (partijen) verkennen en afspraken maken die voorgelegd worden aan de bestuurders.

Het betreft een project met een procescomponent en een uitwerkingscomponent met het opstellen van het gebiedsbeheersplan.

4. Hoe ziet een stappenplan om gebiedsgericht grondwaterbeheer te implementeren eruit?

Het opzetten van gebiedsgericht grondwaterbeheer is vooral een proces waarbij verschillende partijen die betrokken zijn hun doelen verwerken in gezamenlijke afspraken die uiteindelijk worden vastgelegd in een gebiedsbeheersplan.

Stap 0: Afstemming met de Provincie Utrecht

Aangezien de gemeente Woerden al veel afspraken gemaakt en overleg heeft gevoerd met de provincie Utrecht over de saneringsaanpak van de grondwaterverontreiniging is het wenselijk eerst met de provincie de nieuwe oplossingsrichting te bespreken. Hiernaast is de provincie Utrecht een belangrijke partner als zijnde bevoegd gezag maar ook als kennisdrager en verantwoordelijke voor gedeelten van het grondwaterbeleid.

Stap 1: Vaststellen thema's, organisatie en randvoorwaarden van het GGB Woerden

In deze fase wordt vooral verkend en bekrachtigd met de belangrijkste stakeholders of gebiedsgericht grondwaterbeheer de oplossing is voor het vraagstuk in Woerden. Wij voorzien in ieder geval de volgende deelacties met betrokken partijen:

1. het benoemen van de issues en thema's van het gebiedsgericht grondwaterbeheer;
2. op basis van de thema's vaststellen welke partijen/bevoegde gezagen/vergunningverleners betrokken zijn;
3. bepalen wie als (logische) initiatiefnemer en gebiedsbeheerder gaat optreden voor het gebiedsgericht grondwaterbeheer;
4. een ambtelijke projectgroep oprichten met vertegenwoordigers van de belangrijkste partijen en actoren die een rol gaan spelen bij de randvoorwaarden van een gebiedsbeheersplan;
5. in grote lijnen het gebied en beheersgrens bepalen waarvoor het gebiedsgericht beheer van toepassing is;
6. een startnotitie/plan van aanpak opstellen waarin de uitkomsten van deelstap 1 t/m 5 zijn vastgelegd en de financiën voor komende stappen vastgelegd met de inzet van ambtelijke projectgroep en een penvoerder/adviesbureau. Het bestuur (gemeente) kan op dit plan van aanpak akkoord geven.

Nader toelichting op deelactiviteiten stap 1:

Ad 1)

Gebiedsgericht grondwaterbeheer kan vele thema's integreren maar indien snelheid en besluitvaardigheid gewenst is kan men nu de belangrijkste thema's kiezen die een oplossing bieden voor de huidige knelpunten. In geval Woerden zijn dat grondwaterkwaliteit (Wbb) met bescherming van kwetsbare objecten, inpassen bodemenergie en eventuele inpassing ondergrondse ontwikkelingen. Neemt niet weg dat andere thema's in een latere fase opgenomen kunnen worden.

Ad 2)

De gekozen thema's bepalen de beleidskaders en de partijen die betrokken worden. In dit geval zijn dat de gemeente Woerden als initiatiefnemer van de gebiedsontwikkeling (WRO) en de sanering (Wbb), milieudienst Noord-West Utrecht als vergunningverlener WM, de provincie Utrecht als bevoegd gezag Wbb en in kader van Waterwet (vergunningen grote onttrekkingen en WKO's), het Waterschap als vergunningverlener waterwet en onttrekkingen met een debiet tot 150.000 m³/jaar. Mogelijk zijn er nog belangrijke grondeigenaren of probleemhebbers van verontreinigingen in het gebied in verband met belangen en afkoop.

Ad 3)

Initiatiefnemer en gebiedsbeheerder moet een overheidsgerelateerde organisatie zijn zoals een Provincie, gemeente of waterschap. Dit in verband met het afdekken van de (financiële) risico's op de lange termijn. Een initiatiefnemer doet een voorstel in de vorm van een gebiedsbeheersplan bij het bevoegd gezag WBB. In dit geval kan gemeente Woerden optreden als initiatiefnemer die tevens gebiedsbeheerder wordt. Indien gemeente gaat optreden als gebiedsbeheerder zal uiteindelijk in de gemeenteraad een bestuurbesluit genomen moeten worden. De Provincie Utrecht is bevoegd gezag WBB en zal in het kader van vergunningverlener een toetsing doen conform het wetsvoorstel (instemmingsprocedure)

Ad 4)

De ambtelijke projectgroep heeft vertegenwoordigers van de betrokken partijen die rechtsreeks besluiten kunnen voorleggen aan hun bestuur. In geval van Woerden met de gekozen thema's zijn dit de gemeente Woerden (betrokken ambtenaar bij gebiedsontwikkeling en WKO), milieudienst Noord-West, (bodembeleid of vergunningverlener), provincie Utrecht (bodembeleid en/of jurist), Waterschap en drinkwaterbedrijf indien dit relevant is. Deze projectgroep kan vrij klein worden gehouden. ! afgevaardigde van de gemeente Woerden, 1 afgevaardigde van de milieudienst Noord-West, een afgevaardigde van de provincie en van het Waterschap. De projectgroep neemt voorlopige besluiten en levert documenten voor besluitvorming.

Ad 5)

Op grond van de gekozen thema's kan een globale beheergrens worden bepaald. Deze grens omvat voor Woerden in ieder geval de verontreiniging in het diepere grondwater waarbij de uiterste grens de kwetsbare objecten vormen. Binnen deze grens is de gebiedsontwikkeling en zijn de geplande WKO's opgenomen.

Ad 6)

De startnotitie/plan van aanpak bevat in grote lijnen het proces en de besluiten die zijn genomen in 1 t/m 5. Eindresultaat is een ambtelijk besluit van gemeente Woerden op het plan van aanpak waarmee het proces en het opstellen van een gebiedsbeheersplan wordt bekrachtigd.

Stap 2: Uitwerken randvoorwaarden voor het gebiedsbeheersplan

1. opzetten geohydrologisch grondwatermodel of conceptueel model;
2. nader vaststellen beheergrens (verticaal en horizontaal) op basis van grondwatermodel, verontreinigingssituatie en overige aspecten;
3. nader uitzoeken functiecombinaties ofwel van kansen en knelpunten van inpassen WKO's in gebiedsgericht grondwaterbeheer; (onderdeel van verbetering grondwaterkwaliteit of juist niet);
4. nader uitwerken beleidsvoorwaarden en vergunningsaspecten die geregeld moeten worden in gebiedsbeheersplan;
5. nader uitwerken organisatie en verantwoordelijkheden gebiedsbeheerder en vergunningverleners;
6. technische uitwerking gebiedsbeheer (monitoring, beheerstaken etc);
7. nadere financiële uitwerking gebiedsgericht grondwaterbeheer (uitvoering en beheerstaken).

Deelstap 1 t/m 7 worden steeds in samenspraak met ambtelijke projectgroep besproken en vastgelegd. In notities. Hierin zal de penvoerder het proces bewaken en de resultaten in memo's verwerken.

Ad 1) een geohydrologisch model met de bodemopbouw en gehele geohydrologie inclusief bestaande onttrekkingen en de grondwaterkwaliteitsgegevens van de verontreiniging is van belang als systeemkennis en uitgangspunt voor gebiedsafbakening, risico's en vergunningverlening WKO's (effectbeoordelingen). Vraag is of er al een bestaand model is. Er kan in eerste instantie met een conceptueel model gewerkt worden waarbij in een latere fase een digitaal model wordt opgesteld.

- Ad 2) Op basis van het geohydrologische model wordt nagegaan wat bijvoorbeeld verspreidingsverwachtingen zijn in de komende 30 jaar, afbraakmogelijkheden en wat voor effecten bepaalde ingrepen hebben in de ondergrond zoals het plaatsen van WKO's en onttrekkingen. Dit als verantwoording voor de gebiedsgrenzen. Mogelijk zijn er nog andere verontreinigingen die opgenomen worden.
- Ad 3) De geplande WKO's bieden kansen om te integreren in het saneringsconcept en het kader van gebiedsgericht grondwaterbeheer. Er zou gedacht kunnen worden aan recirculatiesystemen of op basis van klassieke WKO ontwerp (warmte en koudebron) nagaan wat de positieve effecten zijn voor de grondwaterkwaliteit. De vraag is wat nu de scope is. Er zijn verder mogelijk ook wat knelpunten richting drinkwatergebied en kwetsbare objecten.
- Ad 4) Op basis van de gekozen thema's zoals de kansen rond functies in de ondergrond in relatie tot de grondwaterkwaliteit zullen de beleidsvoorwaarden worden onderzocht met bijbehorende vergunningsaspecten. Welke ruimte moet gezocht worden in de beleidskaders en de vergunningsvoorwaarden.
- Ad 5) Op moment dat de thema's het beheersgebied, relevante beleidskader en vergunningsaspecten zijn doorlopen kan aandacht worden gegeven aan de organisatie en de verantwoordelijkheden van de gebiedsbeheerder met belangrijkste vergunningverlener. Vooralsnog gaan we er vanuit dat gemeente Woerden de gebiedsbeheerder zal worden. Milieudienst Noord-West Utrecht, Provincie Utrecht en Waterschap zullen ondersteunen en faciliteren op onderdelen van de vergunningverlening moet. Hiervan wordt een omgevingsanalyse met advies van taken en verantwoordelijkheden opgesteld.
- Ad 6) Op grond van het geohydrologisch model, de verspreidingsbrekeningen, de te beschermen objecten en de ondergrondse functies wordt de strategie en voorlopige opzet van een monitoringsplan opgesteld.
- Ad 7) Op basis van stap 1 t/m 6 kan een financieel paragraaf worden opgesteld van de kosten voor installeren en exploiteren/beheren van het gebiedsgericht grondwaterbeheer inclusief risico's. Hierin worden ook de budgetten waaruit het gebiedsbeheer wordt opgebracht opgenomen. Die budgetten kunnen uit andere potten komen dan die nu zijn voorzien.
- Deelstap 1 t/m 7 leveren aparte notities op die steeds in samenspraak met ambtelijke projectgroep besproken en vastgelegd. Hierin zal de penvoerder het proces bewaken en de resultaten in memo's verwerken. Deze notities worden samengevat in een document dat wordt voorgelegd aan het bestuur (B & W) met een definitief besluit om gebiedsgericht beheer in te stellen en het gebiedbeheersplan op te stellen.

Stap 3: Opstellen gebiedbeheersplan en vaststelling

1. De deelresultaten van stap 2 worden verder uitgewerkt in een gebiedbeheersplan;
2. vaststellingsprocedure gebiedbeheersplan in B & W
3. instemmingsprocedure Wbb bevoegd gezag

Het opstellen van het gebiedbeheersplan kan door penvoerder zonder veel tussenkomst van een ambtelijke projectgroep. Het conceptrapport wordt besproken

Stap 4: Implementatie en uitvoering/exploitatie gebiedsgericht grondwaterbeheer

Deze stap betreft de gehele uitvoering van gebiedsgericht grondwaterbeheer gedurende een periode van minimaal 20 jaar. De deelacties en taken van een gebiedsbeheerder:

1. installeren monitoringspeilbuizen
2. Het (laten) uitvoeren van monitoringsactiviteiten ten behoeve van de vaststelling van de chemische kwaliteit van het grondwater en het opdoen van systeemkennis;

3. Het (laten) uitvoeren van kalibraties van de gebruikte modellen ten behoeve van de invulling van het gebiedbeheersplan;
4. Het bijhouden en evalueren van de voortgang en effectiviteit van het gebiedbeheersplan en het informeren van het management c.q. het bestuur hieromtrent;
5. Het actueel houden van, voor zover bekend, de verontreinigingssituatie in het voor het gebiedbeheersplan vastgestelde gebied en voor zowel intern gebruik (binnen de gemeente) als externen fungeren als informatiebron ten aanzien van dit grondwater;
6. Het fungeren als aanspreekpunt en het actief communiceren met betrokkenen / belanghebbenden binnen het geselecteerde gebied voor het gebiedbeheersplan (zoals industriële partijen, waterschap, provincie, drinkwaterbedrijf, (potentiële) gebruikers van het grondwater), indien dit nodig is vanuit gebruik van grondwater en kwaliteit van het grondwater;
7. Het desgewenst herzien van de invulling van het gebiedbeheersplan indien hiertoe aanleiding bestaat vanuit de monitoringsresultaten. Dit dient te gebeuren in afstemming met het bevoegd gezag.
8. Het eventueel treffen van maatregelen (Fall Back opties) in geval er risico's dreigen te ontstaan nabij kwetsbare objecten of ondergrondse functies;

De kosten voor gebiedsgericht grondwaterbeheer bestaan grotendeels uit de uitvoeringskosten en het beheren van taken conform van het gebiedbeheersplan. Deze kunnen als volgt zijn opgebouwd:

- Aanleggen van een monitoringsnetwerk ten behoeve van (I) de monitoring van het grondwater in het beheergebied, (II) monitoring van kwetsbare objecten en (III) monitoring van eventuele biologische afbraakprocessen (optioneel)
- Vervanging van het monitoringsnetwerk om de kwaliteit van de peilbuizen te garanderen. Vervangingstermijnen vaststellen;
- Monitoring van de verschillende peilbuizen en interpretatie van gegevens;
- Opname van monitoringsgegevens van derden (initiatiefnameers WKO en/of drinkwaterbedrijven)
- Rapportage van de monitoringsgegevens;
- Kosten voor aanvullend onderzoek naar biologische afbraakprocessen, herijking en kalibratie van modellen ten behoeve van voorspelling van grondwaterkwaliteit.

Risico's:

- Kosten ten behoeve van eventuele schadeloosstelling van derden indien schade zou ontstaan als gevolg van het gebiedsgerichte beheer;
- Kosten voor eventuele aanvullende beheersmaatregelen ten behoeve van het wegnemen van risico's bij kwetsbare objecten (indien van toepassing);

5. Kosten proces en uitvoering stap 1 t/m 4

Voorlopige inschatting van kosten voor begeleiding van het proces en kosten en de te verwachte inzet van de ambtelijke projectgroep

Stappen en activiteiten	Kostenrange Penvoerder	Kosten/inzet projectgroep
Stap 1		
3 tot 4 overlegmomenten 3 tot 4 conceptverslagen 3 tot 4 definitieve verslagen met besluiten 1 concept statnotitie/PVA 1 definitieve startnotitie/PVA	€ 20.000 – 40.000	3 tot 4 mandagen per afgevaardigde partij
Stap 2		
6/7 overlegmomenten 6/7 voorbereidende notities als deelproduct 6/7 definitieve notities en verslagen in eindproduct Een geohydrologisch model	€ 50.000 – 100.000*	7 tot 10 mandagen per afgevaardigde partij
Stap 3		
1 concept versie gebiedsbeheersplan 1 commentaarroude 1 overlegmoment gebiedsbeheersplan Vorbereiding tot B & W besluit	€ 30.000 – 70.000	3 tot 4 mandagen per afgevaardigde partij
Stap 4		
De totale kosten voor de gebiedsgerichte monitoring:		10 mandagen per jaar door gebiedsbeheerder
- plaatsen monitoringspeilbuizen op gebiedsgrens	€ 50.000 - € 150.000	2 tot 5 mandagen voor verg. verlening
- periodieke monitoring (2 jaarlijks) max. 30 jaar	€ 200.000 - € 400.000	
- projectmaganagement en verantwoording	€ 50.000 - € 150.000	
Reservering voor risico- /fall back maatregelen	€ 200.000 - € 500.000	
Totaal	€ 600.000 - € 1.410.000	

* deze kosten zijn bijvoorbeeld sterk afhankelijk van het feit of er er bijvoorbeeld al een geohydrologisch model is. Daarnaast in hoeverre er integratie gaat plaatsvinden tussen bepaalde functiecombinaties als WKO en grondwaterkwaliteit.

** Deze kosten hangen weer sterk af van de investeringen in een monitoringsnetwerk en de risico's die afgedekt moeten worden

Gemeentescan Gebiedsgericht Grondwater Beheer Woerden

Datum : 18 juli 2013
Aan : W. Cats, Gemeente Woerden
H. de Rijk, Omgevingsdienst regio Utrecht
Van : Paul van Straaten, Afd. Uitvoering Fysieke Leefomgeving (UFL), Provincie Utrecht
Aernoud Pasop, UFL, Provincie Utrecht
Onderwerp : Resultaten Gemeente Scan Gebiedsgericht Grondwater Beheer (GGB)
Gemeente Woerden

Van Saneren naar beheren.

Nog niet zo lang geleden werden bodemsaneringen uitgevoerd als op zich zelf staande uitvoeringsprojecten. Er werd geen relatie gelegd met ontwikkelingen welke in de omgeving speelden of zouden kunnen gaan spelen en er was voldoende geld voorhanden. Bodemsanering werd sectoraal benaderd. Ingegeven door de verminderde beschikbaarheid van financiële middelen is de sectorale benadering, daar waar mogelijk, verlaten en is gekozen voor een steeds verdergaande integrale benadering. Dit heeft recent geleid tot de inpassing van Gebiedsgericht Grondwaterbeheer (GGB) in de Wet bodembescherming. Er heeft een omslag plaatsgevonden van saneren naar beheren.

In eerste instantie was integraliteit bewerkstelligd door bodemsanering deel uit te laten maken van ruimtelijke ontwikkelingen. Nu worden met GGB meerdere gebruiksfuncties van de ondergrond verbonden aan bodemsanering. Een bekend landelijk voorbeeld is het Stationsgebied van de Gemeente Utrecht, de 'Biowasmachine'. In het gebied worden warmte-koude opslag, ruimtelijke ontwikkelingen en bodemsanering gecombineerd. Deze combinatie leidt tot een win-winsituatie voor deze drie thema's. Door het beheer van het gebied kunnen warmte-koude opslag (WKO) en ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden zonder dat de aanwezige bodemverontreiniging hier een grote belemmering voor is. De gevallen van bodemverontreiniging binnen dit gebied worden niet meer individueel aangepakt maar deze worden gezamenlijk tegen een veel lagere kostprijs beheerd. Individuele aanpak is erg lastig omdat pluimen vermengd zijn of in elkaar nabijheid liggen. Gebiedsgericht grondwater beheer is toegestaan, mits er geen sprake is van risico's, dat de pluimen zich buiten een aangewezen begrensd gebied verspreiden. Mocht er toch buiten dit gebied verspreiding plaatsvinden dan dient er actief ingegrepen te worden om deze verspreiding tegen te gaan.

GGB biedt oplossingen

Deze vorm van grondwaterbeheer in de ondergrond werkt niet alleen op de schaalgrootte als in Utrecht maar kan ook voor kleinere gemeenten een oplossing bieden voor gewenste of stagnerende ontwikkelingen waarbij grondwater een rol speelt binnen een gemeente. Met GGB kunnen bijvoorbeeld de volgende thema's aan elkaar gekoppeld worden: WKO, ruimtelijke ontwikkelingen, grondwaterbescherming (kwaliteit), grondwaterpeilbeheer (kwantiteit) en bodemsanering. Het verbinden van verschillende thema's aan bodemverontreiniging/bodemsanering is niet altijd noodzakelijk, beheer van de aanwezige individuele gevallen binnen een gebied is ook een mogelijkheid. GGB kan bijvoorbeeld bij de uitvoering van rioleringswerkzaamheden (aanleg, renovatie en/of vervanging) in een gebied waar meerdere gevallen van bodemverontreiniging aanwezig zijn, ook een kostenbesparing met zich mee brengen. Bij GGB is in een dergelijke situatie onderzoek, planvorming en tegenmaatregelen om verontreinigingen op zijn plek te houden grotendeels niet meer nodig.

In onze informatiebrief GGB, die in juni vorig jaar aan u verzonden is, hebben wij u eerder geïnformeerd over dit onderwerp en aangegeven dat wij middels een zogenaamde "Gebiedsgericht Grondwaterbeheerscan" voor Woerden zouden gaan bekijken of GGB kansrijk is. In dit memo geven wij aan hoe deze scan is uitgevoerd en wat de resultaten hiervan zijn. Wij vinden het belangrijk om onze resultaten en de conclusies met u in een overleg te bespreken. Wij willen benadrukken dat onze bevindingen zijn gebaseerd op voor bij ons aanwezige informatie en openbare bronnen. Om uiteindelijk in het overleg vast te stellen of GGB kansrijk is kunnen bij u bekende lokale (toekomstige) informatie doorslaggevend zijn.

Aanpak van de gemeente scan

Hieronder wordt per thema aangegeven hoe informatie vergaard is. De informatie komt voornamelijk uit data-informatiesystemen, digitale kaarten, gesprekken met provinciale medewerkers uit specifiek vakgebied en websites van gemeenten en landelijke overheid.

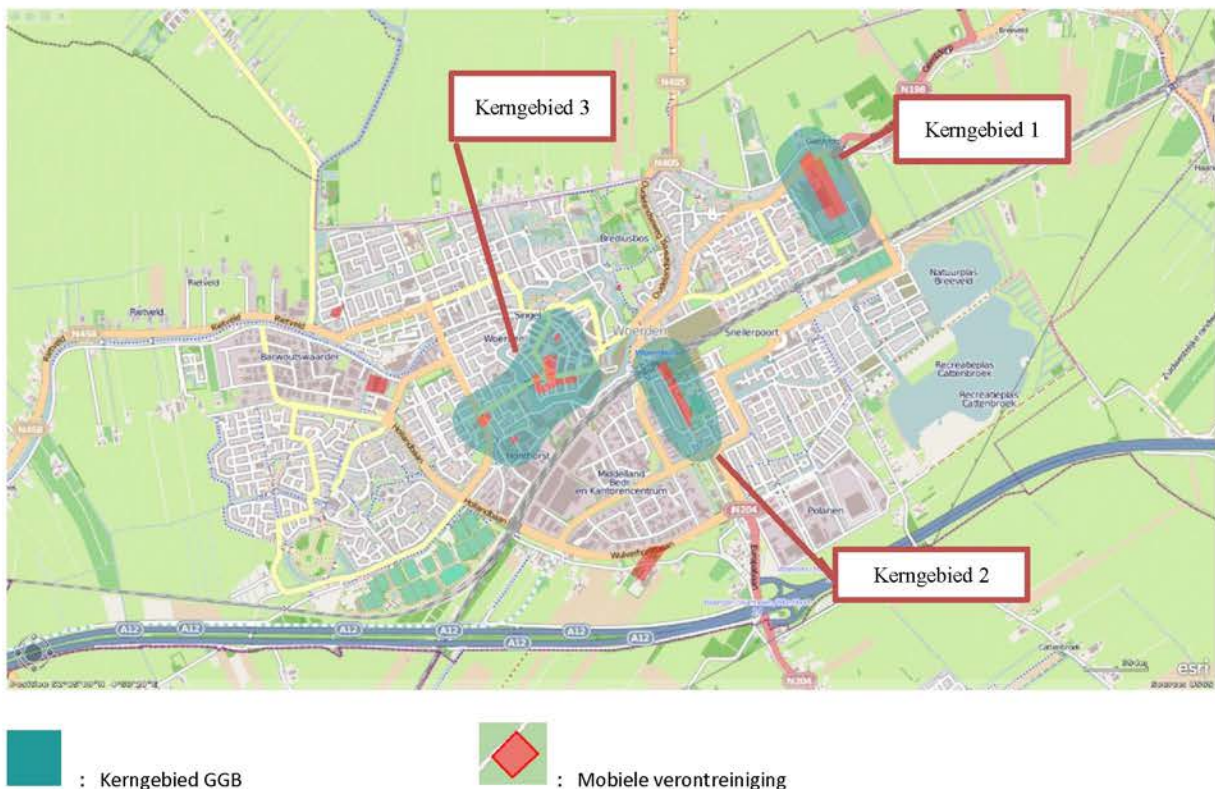
Bodemverontreiniging/bodemsanering.

Om een indruk te krijgen van de plaatselijke bodem-situatie zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- de landelijke webtool 'Kansrijke gebieden Gebiedsgericht Grondwater Beheer';
- het provinciale bodeminformatiesysteem 'ELVHIS' (Squit Bodem);
- delen van het locatiespecifieke bodem-dossier (incidenteel).

Landelijke webtool

Een eerste indruk van de bodem-situatie en de potentie voor GGB wordt verkregen met de landelijke webtool 'Kansrijke gebieden Gebiedsgericht Grondwater Beheer' (<http://gis.mr-hosting.nl/mapguide/ggb.php>). De Provincie Utrecht gebruikt de webtool om een indicatie te krijgen. Wij hebben ervaren dat de informatie uit de webtool, niet altijd actueel en volledig is. In onderstaande afbeelding wordt de situatie voor Woerden weergegeven.

Hieruit trekken wij de conclusie dat er volgens de webtool in Woerden een aantal zogenaamde kerngebieden GGB liggen. De makers van de website zien dit als een kansrijk gebied waar sprake is van samenhangende mobiele grondwater-verontreinigingen met een gezamenlijk oppervlak (inclusief bufferzones met straal van 150 m.) van meer dan 25 ha. Met de informatie vanuit de webtool moet wel kritisch omgegaan worden. De locaties die in het kerngebied vallen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Hier valt op dat kerngebied 1 en 2 ieder één geval betreft. Kerngebied 1 betreft een spoedlocatie (zie tekst provinciale bodeminformatiesysteem). Kerngebied 2 betreft de Linschoterweg 28 waar sprake is van een restverontreiniging van zware metalen in de grond. De locatie is gesaneerd en ons inziens is GGB, door het ontbreken van een grondwaterverontreiniging, hier niet van toepassing. Kerngebied 3 betreft vier gevallen van bodemverontreiniging waarvan één locatie een grondverontreiniging met lood betreft. In het kader van GGB zou kerngebied 1 en kerngebied 3 voor nader onderzoek interessant zijn. Dit met name op basis van de spoedlocaties.

Utcode	Locatiennaam	Verontreinigingssituatie en status
<u>Kerngebied 1</u>		
UT063200071*	Utrechtse Straatweg 112a	Spoedlocatie op verspreiding, VOCl, VAK, tot 52 m-mv, > 100.000 m ³ , uitvoeren aanvullend NO
<u>Kerngebied 2</u>		
UT063200016	Linschoterweg 28	Restverontreiniging, zware metalen, geen monitoring,
<u>Kerngebied 3</u>		
UT063200005	Vml gasfabriek Oranjestraat	Restverontreiniging, geen monitoring, minerale olie, VAK, cyanide
UT063200160	Boerendijk	Restverontreiniging, geen monitoring, minerale olie, PAK
UT063200133*	Ampereweg 9	Spoedlocatie op verspreiding, VOCl, beschikt, uitvoeren aanvullend NO
UT0633200209	Hoge Woerd 16 -16	Grondverontreiniging, voldoende gesaneerd, Lood
VOCl	Vluchtige gechloteerde koolwaterstoffen	NO nader onderzoek
VAK	Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen	PAK Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
* locatie komt ook voor in onderstaande provinciale lijst		

Provinciale bodeminformatiesysteem

In de volgende stap is ons bodeminformatiesysteem doorgelicht en zijn de grondwaterverontreinigingen met vluchtige aromatische koolwaterstoffen (VAK), vluchtige gechloteerde koolwaterstoffen (VOCl) en cyanide binnen uw gemeente geïnventariseerd. De inventarisatie heeft zich op deze stoffen gericht omdat deze zeer mobiel zijn, en dus aanzienlijke grondwaterverontreinigingen kunnen vormen. De grondwaterverontreinigingen zijn ingedeeld in de volgende categorieën:

Categorie	Type geval van bodemverontreiniging
5	(Potentieel) spoedeisende nog te saneren ernstige gevallen van bodemverontreiniging
4	Niet spoedeisende ernstige gevallen
3	Gesaneerde gevallen met monitoring
2	Gesaneerde gevallen zonder monitoring
1	Niet-ernstige gevallen

In totaal bevinden zich in de gemeente Woerden acht locaties van de categorie 5 waarvan drie locaties potentieel spoedeisend zijn. Op deze locaties vindt nader onderzoek plaats of dient nader onderzoek plaats te vinden om te bepalen of hier daadwerkelijk sprake is van spoedeisende gevallen van ernstige bodemverontreiniging. Deze locaties zijn (potentieel) spoedeisend op basis van verspreidingsrisico's. De overige vijf locaties zijn bij beschikking vastgelegd als ernstig en spoedeisend op basis van verspreidingsrisico's.

In de onderstaande tabel zijn de categorieën 3 t/m 5 opgenomen. De locaties in de categorieën 1 en 2 zijn niet opgenomen omdat op deze locaties de aanwezige grondwaterverontreinigingen minimaal van omvang zijn en er op basis van deze gevallen geen behoefte zal uitgaan om GGB binnen een gemeente te overwegen. De andere categorieën zijn wel opgenomen omdat deze grondwaterverontreinigingen aanzienlijk(er) van omvang kunnen zijn en er verplichtingen tot nader onderzoek en/of bodemsaneringen (cat 5) vanuit gaan. Omdat er op de locaties behorende tot de categorieën 3 en 5 kosten gemaakt (moeten gaan) worden bestaat er op deze locaties de kans dat de probleemhebber/eigenaar zal participeren in GGB. Dit omdat GGB mogelijk een kostenbesparing met zich meebrengt.

Locaties met grondwaterverontreinigingen

Id	Locatiennaam	Categorie	Verontreiniging
UT063200014	Leidsestraatweg 124-132	5	VAK in grondwater tot 20 m-mv, beschikt als ernstig en spoedeisend, sanering moet nog plaatsvinden
UT063200048	Defensie-eiland, Wilhelminaweg 46	5	VAK, VOCl in grondwater, ca. 100.000 m ³ , beschikt als ernstig en spoedeisend, vervolg is aanvullende sanering

UT063200071	Utrechtsestraatweg 112A	5	VAK, VOCl in grondwater, ca 45.000 m ³ tot 52 m-mv, beschikt als ernstig, urgentie niet bepaald, vervolg is uitvoeren NO
UT063200095	Breeveld 5	5	VAK en minerale olie in grondwater, beschikking ernstig en spoedeisend, vervolg is saneren
UT063200133	Ampereweg 9	5	VOCl in grondwater, beschikking ernstig en spoedeisend, vervolg is saneren
UT063200250	Leidsestraatweg 38	5	VOCl en minerale olie in grondwater, niet beschikt, vervolg is uitvoeren NO
UT063200272	Leidsestraatweg 32	5	VOCl in grondwater, niet beschikt, vervolg is uitvoeren NO
UT063200277	Hoge Rijndijk	5	VOCl in grondwater, niet beschikt, vervolg is uitvoeren NO
UT063200050	Prins Hendrikkade 1	4	VAK en minerale olie in grondwater, beschikt als ernstig niet urgent
UT063200097	Hoge Rijndijk 13a	4	VAK en minerale olie in grondwater, beschikt als ernstig niet spoedeisend
UT063200045	Plantsoen 9	3	VAK in grondwater, beschikt als ernstig niet urgent
UT063200046	Rubensstraat 52	3	VAK in grondwater, beschikt als ernstig niet urgent
UT063200060	Rietveld 30	3	VOCl in grondwater

VOCl Vluchtige gechloroerde koolwaterstoffen
 VAK Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen

NO nader onderzoek

In volgende figuur zijn de locaties op kaart weergegeven. De kleuren in de tabel zijn gelijk aan de kleuren van de symbolen op de kaart. Hierdoor bestaat een goed overzicht van de ligging van de gevallen.

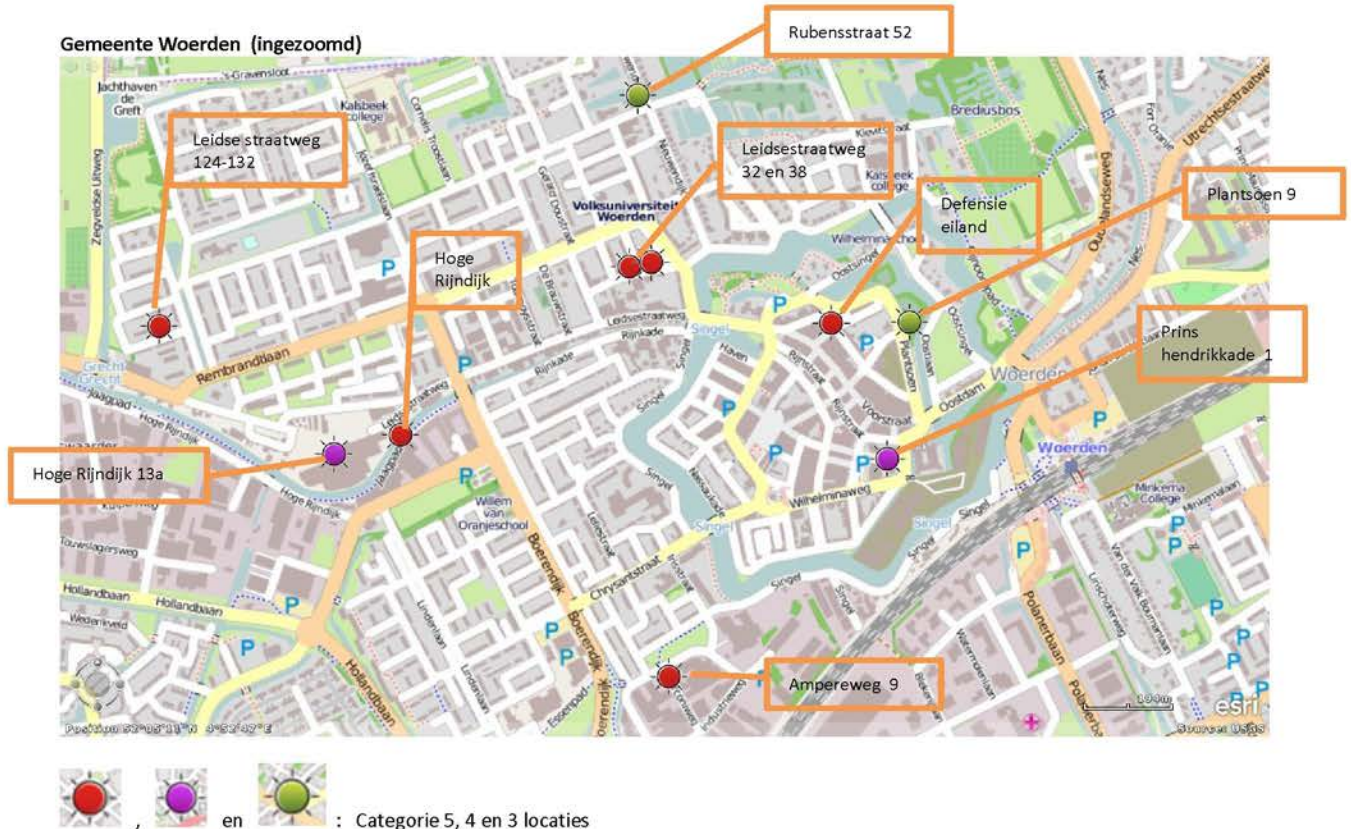
Gemeente Woerden (categorie 3, 4 en 5 locaties)

De locatie Utrechtse straatweg 112A ligt aan de rand van Woerden. Het betreft een grondwaterverontreiniging tot een diepte van circa 52 meter met VOCl en VAK met een behoorlijke omvang. Momenteel moet verder onderzoek uitgevoerd worden. Breeveld 5 is een verontreiniging met minerale olie en VAK welke voor 2015 gesaneerd moet worden en ligt oostelijker van de Utrechtse Straatweg. Mogelijk dat GGB een oplossing biedt voor beide verontreinigingen. Op de locatie Rietveld 30 bevindt zich VOCl in het grondwater, welke is gesaneerd, en monitoring van de restverontreiniging plaatsvindt.

In onderstaande afbeelding is ingezoomd op de bebouwde kom van gemeente Woerden waar het merendeel van de verontreinigingen zijn aangetroffen die als (potentieel) spoedeisend zijn aangemerkt. Uit de inventarisatie blijkt dat er een relatief groot aantal (potentieel) spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging zijn en dat een aantal aanwezige gevallen (categorie 3, 4 en 5) direct in elkaars nabijheid liggen. Met name in en rondom het centrum van Woerden. Zo liggen de locaties Defensie-eiland, Leidsestraatweg 32 en 38 als (potentiele) spoedlocaties in elkaars nabijheid. Ter plaatse van de Defensie-eiland

is een VOCl en minerale olie verontreiniging aangetroffen met meerdere bronnen en is bij beschikking vastgelegd als spoedeisend. Sanering moet hier nog plaatsvinden. Aan de Leidsestraatweg 38 bevindt zich in het grondwater minerale olie waarvan de omvang niet bekend is. Ter plaatse van de locatie Leidsestraatweg 32 bevindt zich een verontreiniging met VOCl waarvan de omvang eveneens onderzocht moet worden. De VOCl verontreiniging ter plaatse van de Hoge Rijndijk 8-13 dient verder onderzocht te worden. Op de locatie Leidsestraatweg 124 -132 bevindt zich een grondwaterverontreiniging met minerale olie en VAK welke tot een diepte van 20 meter zit. Deze is bij beschikking vastgelegd als spoedeisend en de sanering hiervan moet nog starten. Aan de Ampereweg 9 is een VOCl verontreiniging bij beschikking als spoedeisend vastgelegd. Alleen de (potentieel) spoedeisende locaties zijn hierboven kort beschreven omdat juist voor dit soort locaties GGB een kans is. De verontreinigingen cat 3 en 4 kunnen binnen het bepaalde gebied met de cat 5 locaties meegenomen worden. Rondom deze locaties zijn locaties die meegenomen kunnen worden bij het bepalen van gebiedsgrenzen. We zien GGB in de gemeente Woerden met betrekking tot de verontreinigingen zoals aangegeven in onderstaande afbeelding als kansrijk. De punten in het onderstaande kaartje geven globaal de locaties weer en komen niet geheel overeen met de werkelijke ligging van de locaties.

Ruimtelijke ontwikkelingen.

Aan de hand van de bestemmingsplannen die zowel geraadpleegd zijn op de website van uw gemeente, de landelijke website <http://www.ruimtelijkeplannen.nl> en de PRS viewer van de Provincie Utrecht is een indruk gekregen van de ruimtelijke ontwikkelingen, welke ingrijpen op de ondergrond. Met de PRS viewer wordt de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie visueel ruimtelijk inzichtelijk gemaakt. Juist bij dit thema heeft de provincie niet alle lokale kennis voorhanden. Actuele kennis van de ruimtelijke ontwikkelingen is wel aanwezig bij de Woerden. Uit de verkregen informatie komt de indruk naar voren dat delen van de riolering de komende jaren vervangen zal gaan worden. Verder vindt ontwikkeling plaats bij het defensie eiland. Mogelijk zijn er combinaties te maken met de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling en de voorgenomen rioolwerkzaamheden met de ondergrond met andere gebruikersfuncties van de ondergrond.

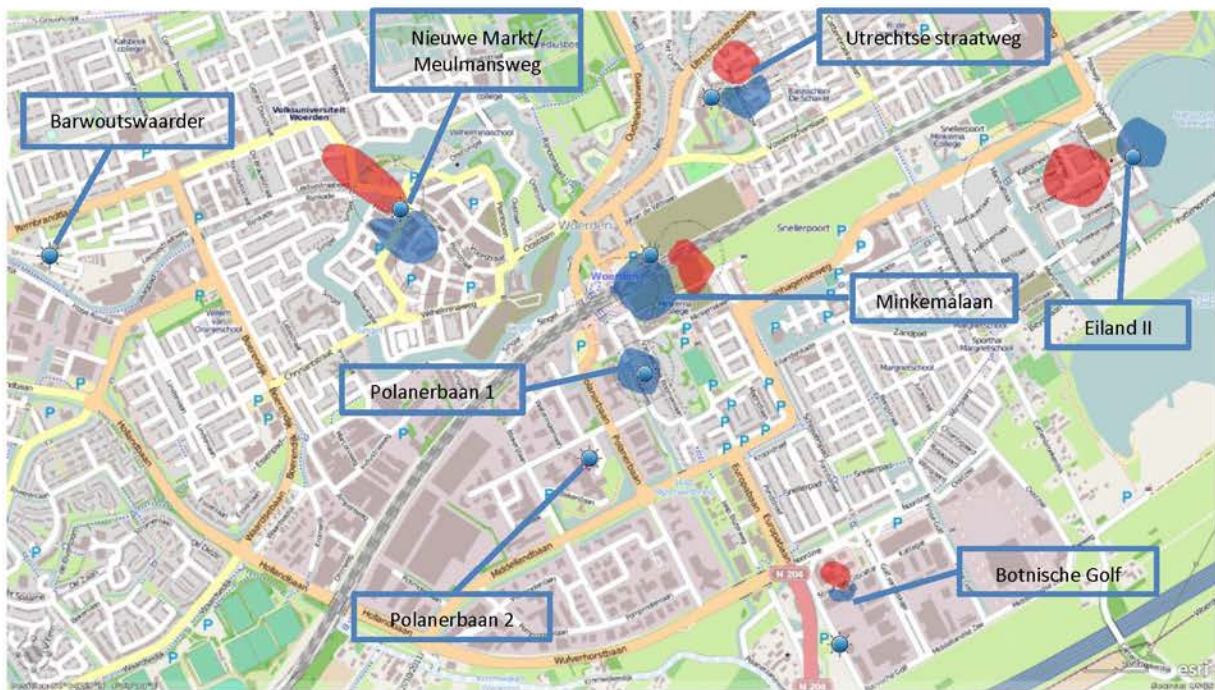
Warmte-Koude Opslag (WKO).

Op basis van de Waterwet is de provincie bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor open WKO systemen. Deze systemen zijn daardoor bij de provincie Utrecht in beeld en in onderstaande tabel en figuur weergegeven. Omdat de gesloten systemen niet vergunningsplichtig zijn, zijn deze systemen niet in beeld. In de AMvB Bodemenergie is een meldingsplicht voor gesloten systemen naar de gemeente opgenomen.

N.B. Bij een gesloten systeem (bodewarmtewisselaar (BWW)) wordt een gesloten stelsel van buizen in de bodem aangebracht. In dit stelsel van buizen wordt een medium (water of glycol) rondgepompt waardoor de in de bodem opgeslagen warmte of koude door middel van geleiding kan worden onttrokken. Deze warmte of koude kan daardoor aan een gebouw geleverd worden. Met dit gesloten systeem wordt geen grondwater onttrokken. Met een open systeem wordt wel grondwater onttrokken. Al naar gelang de seizoensbehoefte kan een gebouw verwarmd of gekoeld worden met warmte of koude die in de bodem is opgeslagen. In Woerden loopt bij het defensie eiland een project waarbij WKO in combinatie met grondwatersanering wordt uitgevoerd.

In Woerden is een achttal open systemen vergund:

Adres	Plaats	Type bron	Diepte bronnen m-NAP	WVP
Botnische Golf 13	Woerden	doublet (WKO)	16 - 51	1
Polanerbaan 1	Woerden	monobron	24 - 32	1
Nieuwe Markt / Meulmansweg / Kazernestraat	Woerden	doublet (WKO)	20 - 48	1
Minkemalaan 1	Woerden	doublet (WKO)	20 - 50	1
Polanerbaan 2	Woerden	doublet (WKO)	32 - 60	1
Barwoutswaarder bouwkaavel tussen 3 en 5	Woerden	WKO	50	1
Eiland II	Woerden	doublet (WKO)	30,5 - 60,5	1
Utrechtsestraatweg 50	Woerden	doublet (WKO)	25 - 55	1

: WKO locatie

: thermische bellen (warm)

: thermische bellen (koud)

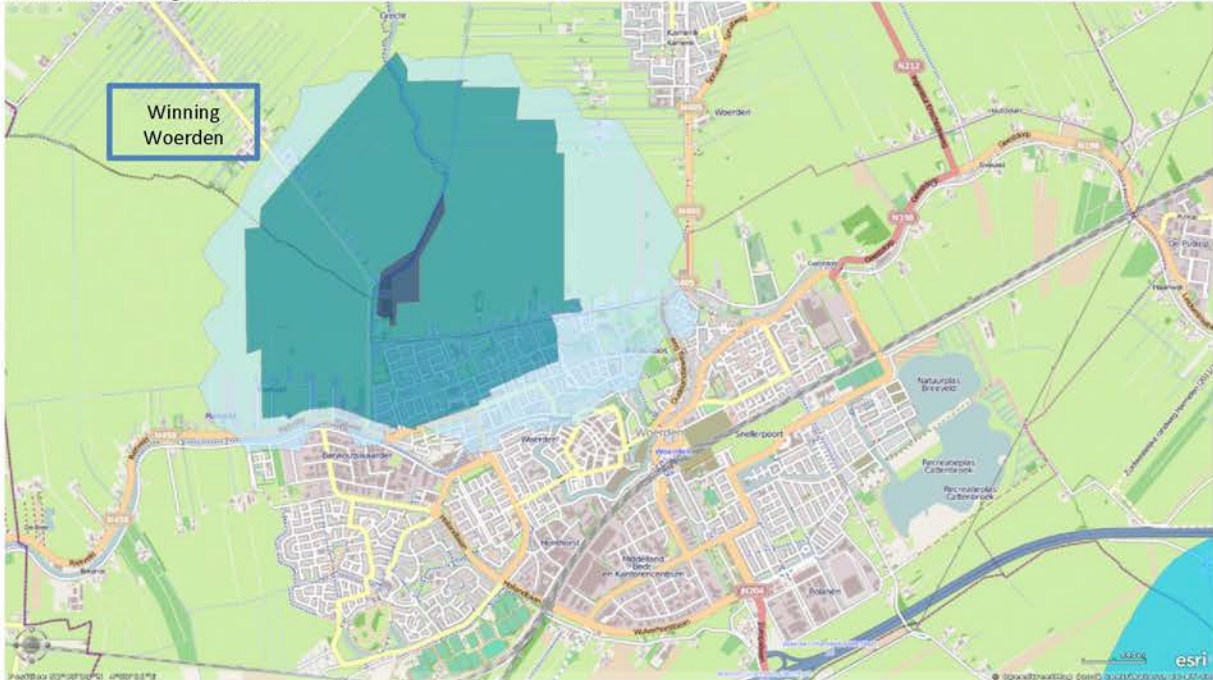
Grondwaterbescherming/Drinkwaterwinning.

In de directe nabijheid van Woerden ligt drinkwaterwinning Hoge Boom van Oasen. Het te beschermen gebied rondom het wingebied bestaat uit een grondwaterbeschermingsgebied en een 100 jaars aandachtsgebied. De winning is aangemerkt als kwetsbaar. Binnen de beschermingsgebieden van de winning liggen diverse puntbronnen van bodemverontreiniging. Deels zijn deze bronnen gesaneerd, maar deels kunnen puntbronnen van bodemverontreiniging een risico vormen voor de winning. De locatie Leidsestraatweg 124-132 is een categorie 5 locatie dat in het gebiedsdossier is aangemerkt als risicolocatie voor de winning. Een gebiedsdossier is een document dat de drinkwaterwinner gezamenlijk met de provincie opstelt. Het geeft inzicht in de

kenmerken van een waterwinning en geeft de activiteiten, ook verontreinigingen, in de omgeving van de winning weer die de kwaliteit van het (bron)water negatief kunnen beïnvloeden. Door de waterleidingmaatschappij is een interceptie put tussen de bronlocatie Leidsestraatweg 124-132 en de winning geplaatst om te voorkomen dat de grondwaterverontreiniging de winning kan bereiken.

In de onderstaande figuur wordt de ligging van de winning en het te beschermen gebied weergegeven. De contouren zijn afkomstig uit de aanstaande nieuwe Provinciale Milieu Verordening en hebben dus nog een concept status.

Drinkwaterwinning Woerden

: Drinkwaterwingsgebied, incl. volledig grondwaterbeschermingsgebied

Conclusie

Met deze "Gebiedsgericht Grondwater Beheerscan" is bepaald of er binnen Woerden kansen aanwezig zijn voor het toepassen van GGB. Dit aan de hand van de volgende thema's:

1. Bodemverontreiniging/Bodemsanering.

Uit de inventarisatie van de verontreinigingssituatie in de gemeente Woerden blijkt dat er voldoende (potentieel) spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging in elkaars nabijheid liggen. Een gezamenlijke aanpak door het beheer van deze gevallen is het nader onderzoeken waard.

2. Ruimtelijke ontwikkelingen.

Uit onze inventarisatie blijkt dat er ter plaatse van defensie eiland ruimtelijke ontwikkelingen gaan plaatsvinden, welke ingrijpen in de ondergrond. Uit de verkregen informatie komt de indruk naar voren dat delen van de riolering de komende jaren vervangen zal gaan worden. GGB op basis van (combinaties met) ruimtelijke ontwikkelingen is hier een kans.

3. Warmte-Koude Opslag (WKO).

In Woerden is een achttal open WKO installaties vergund. Een aantal WKO installaties liggen in de directe nabijheid van gevallen van bodemverontreiniging en maken gebruik van het 1ste watervoerend pakket. GGB op basis van (combinaties met) WKO is hier het nader onderzoeken waard.

4. Grondwaterbescherming/Drinkwaterwinning.

Binnen het 100-jaars aandachtsgebied en het grondwaterbeschermingsgebied van de Woerden zijn gevallen van grondwaterverontreiniging (categorieën 3, 4 en 5) bekend. Er bestaat dus een bedreiging voor deze winning. GGB zou een maatregel kunnen zijn om te voorkomen dat grondwaterverontreinigingen de winning bereiken.

In onderstaande figuur zijn alle thema's binnen Woerden opgenomen.

Uit de door de provincie Utrecht verzamelde informatie komen wij tot de conclusie dat Gebiedsgericht Grondwater Beheer binnen Woerden kansrijk kan zijn.

Deze Gemeente Scan is een moment opname. Mochten er in de toekomst nieuwe inzichten ontstaan, nieuwe ontwikkelingen binnen een gebied op gang komen waarbij grondwaterverontreiniging een belemmering gaat vormen kan Gebiedsgericht Grondwater Beheer in potentie kansrijk worden. Het is goed om dit op dat moment mee te nemen bij de planvorming voor deze nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast is deze scan gebaseerd op informatie welke aanwezig en beschikbaar is voor de provincie Utrecht. Wij willen daarom benadrukken dat onze bevindingen daarop zijn gebaseerd. Om uiteindelijk daadwerkelijk vast te stellen of GGB wel of niet kansrijk is kan bij u bekende lokale (toekomstige) informatie doorslaggevend zijn.

Vervolg

Wij vinden het belangrijk om onze conclusies met u in een overleg te bespreken. Graag zouden wij met u in overleg treden om gezamenlijk vast te stellen of GGB in Woerden kansrijk is.

Met vriendelijke groet,

Paul van Straaten en Aernoud Pasop
Provincie Utrecht